

VASA UNIVERSITET

Filosofiska fakulteten

Noora Varis

Tolkning som trefasig process

Förberedelse, genomförande och reflektion bland universitetsstuderande

Avhandling pro gradu i nordiska språk

Vasa 2013

INNEHÅLL

TIIVISTELMÄ	5
1 INLEDNING	7
1.1 Syfte	9
1.2 Material	11
1.2.1 Formuläret	12
1.2.2 Materialsamling	13
1.2.3 Informanter	14
1.3 Metod	19
2 TOLKNING: METODER, EXPERTIS OCH STUDIER	21
2.1 Tolkningssituationer	21
2.2 Tolkningssituationer i olika tolkningsituationer	24
2.3 Tolken som språkexpertis	26
2.3.1 Språkkunskaper och arbetsspråk	27
2.3.2 Allmänna kunskaper och egenskaper	28
2.3.3 Etik	29
2.4 Tolkning i nordiska sammanhang inom studieprogrammen vid Vasa universitet	29
2.4.1 Undervisning i tolkning	30
2.4.2 Undervisning i nordiska språk	31
3 TOLKNING SOM PROCESS OCH PRODUKT	32
3.1 Vik-Tuovinens modell	32
3.2 Trefasig process	34
3.2.1 Förberedelse	36
3.2.2 Genomförandet	40
3.2.2.1 Miljö under tolkningsuppdraget	41
3.2.2.2 Tolken i sitt arbete	42
3.2.2.3 Teknisk utrustning	43

3.2.3 Reflektion	43
3.3 Innehållslig produkt	44
3.3.1 Fel och korrigeringar i tolkning	44
3.3.1.1 Orsaker till felaktig tolkning	45
3.3.1.2 Bariks kategoriseringar av fel	48
3.3.2 Namn och termer	50
4 ANALYS AV TOLKNINGSPROCESSEN	54
4.1 Förberedelse bland studerandena	54
4.1.1 Informanternas upplevelser om förberedelserna	57
4.1.2 Tolkningens betydelse för informanterna	58
4.2 Genomförandet mellan två språkpar	60
4.2.1 Tolkning mellan svenska–finska	60
4.2.2 Tolkning mellan danska–finska	62
4.2.3 Felanalys av svenska och danska organisationsnamn och termer	64
4.2.3.1 Utelämningar	66
4.2.3.2 Tillägg	70
4.2.3.3 Ersättningar och fel	72
4.3 Reflektion	77
5 SAMMANFATTANDE DISKUSSION	82
LITTERATURFÖRTECKNING	87
BILAGOR	
Bilaga 1. Artikeln på svenska	91
Bilaga 2. Artikeln på danska	92
Bilaga 3. Antalet fel, korrigeringar och rätta tolkningar: svenska organisationsnamn och termer	93
Bilaga 4. Antalet fel, korrigeringar och rätta tolkningar: danska organisationsnamn och termer	94

TABELLER

Tabell 1. Hörförståelse i svenska	16
Tabell 2. Att tala finska	17
Tabell 3. Hörförståelse i danska	18
Tabell 4. Bariks underkategorier av utelämningar	49
Tabell 5. Bariks underkategorier av tillägg	49
Tabell 6. Bariks underkategorier av ersättningar och fel	50

FIGURER

Figur 1. Samtidighet mellan talare och tolk	22
Figur 2. Kontinuerlig process	33
Figur 3. Tolkning som trefasig process	34

VAASAN YLIOPISTO**Filosofinen tiedekunta****Tekijä:**

Noora Varis

Pro gradu tutkielma:Tolkning som trefasig process
Förberedelse, genomförande och reflektion
bland universitetsstuderande**Tutkinto:**

Filosofian maisteri

Oppiaine:

Pohjoismaiset kielet

Valmistumisvuosi:

2013

Työn ohjaaja:

Nina Pilke

TIIVISTELMÄ:

Pro gradu –tutkielmani aiheena on kolmivaiheinen tulkkausprosessi. Vaiheet ovat valmistautuminen, varsinainen tulkkaustilanne sekä tulkkauksen analysointi ja läpikäynti varsinaisen tulkkaussuorituksen jälkeen. Informantteina tutkimuksessani on seitsemän Vaasan yliopiston opiskelijaa tulkkauksen perusopintojen ja aineopintojen ryhmistä.

Tutkimuksen tavoitteena on selvittää kvalitatiivisen metodin avulla, minkälainen rooli valmistautumisella on tulkkauksen lopputulokseen sekä minkälaisia haasteita opiskelijat itse kokevat tulkkaustilanteessa ja miten tulkkaustilanne koetaan kokonaisuutena. Opiskelijat tulkkasivat kaksi artikkelia, joiden aiheena on ruokahävikki. Toinen artikkeli tulkattiin ruotsista suomeen ja toinen tanskasta suomeen. Tulkkaukset nauhoitettiin, jonka jälkeen informantit vastasivat tulkkausprosessin vaiheita koskevaan kyselylomakkeeseen. Tulkattavien tekstien osalta, olen tutkinut kvantitatiivista metodia käyttäen tekevätkö opiskelijat poisjättöjä, lisäyksiä, sanojen korvauksia tai selkeitä virheitä organisaationimien (12 kpl) ja termien (27 kpl) kohdalla.

Tulokseni osoittavat, että valmistautuminen koettiin tärkeäksi, ja opiskelijat todella valmistautuivat harjoitukseen tekemällä esim. sanalistoja. Haastavana koettiin ajoittainen puhujien nopea tempo, joka johti poisjättöihin mm. nimien ja termien osalta tulkkauksessa ja vaikeuteen pysyä puhujien mukana. Haastavana pidettiin myös sitä, että informantit saivat nähdä artikkelit vasta muutamaa minuuttia ennen tulkkausta, mikä johti ajoittain siihen, että informantit tukeutuivat liikaa tekstiin, eivätkä kuunnelleet tarpeeksi puhujaa. Tulkkaus tanskasta suomeen koettiin vaikeampana kuin ruotsista suomeen. Tutkimus nimien ja termien osalta osoitti, että opiskelijat tekivät eniten poisjättöjä sekä korvasivat sanoja tai tekivät selkeitä virheitä, termien osalta selkeästi enemmän. Poisjättöjen, korvauksien ja virheiden voidaan pääasiassa todeta johtuvan puhujien nopeasta tahdistista mutta myös siitä, että opiskelijat eivät tienneet kaikkia sanoja valmistautumisesta huolimatta, eikä kaikilla ollut riittävän laajaa sanalista tukena. Ruotsia ja suomea äidinkielenään puhuvien välillä ei eroja löytynyt. Opiskelijat pystyivät kuitenkin tulkkaamaan pääsisällön molemmista artikkeleista.

AVAINSANAT: tolkning, tolkningsprocess, tolk, informant, förberedelse

1 INLEDNING

Vad betyder tolkning egentligen? Några säger att de aldrig har hört ordet och andra säger att tolkning betyder samma som översättning. Det stämmer delvis, tolkning är översättning men muntlig sådan. Människor som jobbar som tolkar eller studerar tolkning har olika slags definitioner för begreppet. En definition kan enligt Inge Baaring (1992: 12): ”Tolkning er en mundtlig (her og nu) gengivelse på målsproget (f.eks. dansk) af en mundtlig fremført tekst på udgangs sproget (f.eks. engelsk).” Tolkning är alltså muntlig kommunikation då man muntligt översätter en text på källspråket (t.ex. engelska) till målspråket (t.ex. danska).

Tolkning har sina egna drag som inte kännetecknar översättning. Baaring (1992: 12–15) har diskuterat skillnader mellan översättning och tolkning. En skillnad är t.ex. att målgruppen oftast är obekant när det gäller översättning. Däremot vet tolkar vem som är med i tolkningssituationen; som talare och som åhörare. Baaring konstaterar också att en av de mest väsentligaste skillnaderna är att text som översätts kan formuleras på nytt och översättare kan använda tid för att formulera det. I tolkning har tolken dock en begränsad möjlighet att formulera tolkningen på nytt.

Jämfört med översättning är tolkning ett nytt forskningsområde, ca 50 år gammalt (Vuorikoski 2004: 317). Olika områden, t.ex. översättningsvetenskap och lingvistik har påverkat tolkningsforskningen (Vik-Tuovinen 2006: 11). En av de mest kända forskarna inom tolkning är Danica Seleskovitch (1921–2001). Inte bara som forskare utan också som tolk gjorde Seleskovitch en betydande karriär och hon utbildade även blivande tolkar.

Seleskovitch koncentrerade sig på att forska i konferenstolkning. I sin undersökning *L'interprète dans les conférences internationales, problèmes de langage et de communication* (1968) konstateras att det i tolkning inte är fråga om att tolka budskapet ord för ord utan om att tolka innehållet till målspråket. Seleskovitchs undersökning har också fått kritik för att den har ansetts vara ovetenskaplig. Undersökningen baserar sig

på Seleskovitchs egna erfarenheter och hon har inte utnyttjat teorier och resultat från språkvetenskap och psykologi. Med hjälp av dem skulle Seleskovitch ha kunnat förena sin egen undersökning med mera omfattande vetenskaplig referensram inom tolkningsteori och dess utveckling. (Vuorikoski 2004: 321.)

Orsaken till det att jag gör en undersökning om tolkning är för det första att jag själv har studerat tolkning. För det andra skrev jag min kandidatavhandling om tolkning och då samlade jag själv det material som jag kommer att använda också i min avhandling pro gradu. I min kandidatavhandling undersökte jag vilka fel tolkningsstuderande gör då de tolkar sifferuttryck och om de korrigerar sina egna fel och formulerar sina repliker på nytt. Jag ville också se om det fanns skillnader mellan studerande i grundstudie- och ämnesstudiegruppen. För det tredje intresserar tolkning som forskningstema också därför att det är någonting som behövs hela tiden runtom i världen, inte bara i Finland. Någon kan tänka sig att det nuförtiden inte behövs tolkning när människor kan flera olika språk.

Det finns tidigare forskning i tolkning vid Vasa universitet. Gun-Viol Vik-Tuovinen (2006) har skrivit sin doktorsavhandling om tolkning. I sin avhandling har hon undersökt vilka slags strategier professionella tolkar och tolkningsstuderande använder och vilka faktorer som påverkar strategier när de förbereder sig för tolkningsuppdraget och när de tolkar.

Det finns också avhandlingar pro gradu om detta ämne. Jonna Skomars (2006) har undersökt hur tolkar använder Internet före ett tolkningsuppdrag. Laura Lindén (2005) har undersökt professionella tolkar och koncentrerat sig på hur tolkar förbereder sig. En tredje avhandling pro gradu som kan nämnas är skriven av Petra Dufva (2000) och i hennes avhandling som handlar om studerandenas förberedelser, förväntningar och svårigheter har studerande använts som informanter.

I denna undersökning är tolkningsstuderande i mittpunkt, de är inte ännu professionella tolkar. Människor kan ha en uppfattning att professionell tolk är sådan som kan utmärkt

bra de språk han tolkar från och till. Det krävs också annat för professionell tolkar än bara goda språkkunskaper, nämligen utbildning. Tolken måste veta hur man hanterar tolkningssituationen, vad tolkens och andra parternas roll är osv.

1.1 Syfte

Syftet med denna avhandling är att undersöka hur sju studerande vid Vasa universitet tolkar mellan språkparen svenska–finska och danska–finska. Studerande som är med i undersökningen deltog antingen i kursen i tolkningsövningar i grundstudier eller i ämnesstudier då materialet samlades i december 2011. Studerandena tolkade två artiklar och därefter svarade de på ett frågeformulär.

I analysen undersöker jag studerandenas tolkningar som trefasig process. Analysen baserar sig på en modell som finns i Vik-Tuovinen doktorsavhandling (se Vik-Tuovinen 2006: 24 och avsnitt 3.1). Modellen består av tre faser: förberedelse, genomförande och reflektion vilka jag bearbetar så att de passar för min avhandling (se figur 2). I samband med fasen genomförande av tolkning gör jag en felanalys om organisationsnamn och termer inom artiklarnas tematik livsmedelsvinn i Norden (se kapitel 4). I felanalys analyserar jag totalt 12 organisationsnamn (3 på svenska och 9 på danska) och 27 termer (11 svenska termer och 16 danska termer).

I min avhandling pro gradu söker jag svar på tre frågor:

1. Vilka utmaningar möter studerandena när de tolkar mellan svenska–finska respektive danska–finska?
2. Vilken roll spelar förberedelser med tanke på slutresultatet?
3. Hur upplever studerandena tolkningssituationen?

För att få svar på första frågan kommer jag att studera faser som gäller förberedelse och genomförande av den egentliga tolkningssituationen. Det kan antas att om studerande inte har förberett sig tillräckligt kan det uppstå svårigheter. Studerandenas bakgrund

t.ex. erfarenhet av tolkning och språkkunskaper har betydelse för hur lätt eller svårt det är att tolka. Situationsbundna faktorer, t.ex. talarens röst har också betydelse för en lyckad tolkning.

För att få svar på andra frågan studerar jag studerandenas bakgrund och förberedelser. De som går kursen i tolkning i ämnesstudier har hunnit studera mera tolkning och de har mera erfarenhet t.ex. om tolkens etik och hur man förbereder sig. Det kan även antas att studerande på ämnesstudienivån förbereder sig på annat sätt än studerande på den lägre nivån. Jag kartlägger vilka slags metoder studerande har använt och om deras språkliga bakgrund (modersmålet finska/svenska) syns i förberedelserna. De vanligaste metoder som studerande använder när de förbereder sig är att de läser likadana texter som gäller temat som kommer att tolkas samt gör ordlistor.

Jag kommer också att göra en felanalys. Speciellt kommer jag att studera hur studerandena har lyckats överföra organisationsnamn och termer. I felanalysen använder jag Bariks kategoriseringar som består av utelämnningar, tillägg samt ersättningar och fel (se avsnitt 3.3.1.2). I samband med dessa kategorier tar jag reda ut eventuella korrigeringar i namn och termer.

Utöver bakgrund, förberedelser och den egentliga tolkningssituationen studerar jag studerandenas kommentarer efter tolkningen som hör till reflektion för att få svar på den tredje frågan. Studerande berättar själva vad som gick bra och vad som kunde förbättras. Jag reder ut vad studerandena betonar i sin analys av tolkningsövningen, t.ex. några kan tycka att de borde ha förberett sig mera eller att deras tolkning gick bra. Det är också möjligt att några studerande är mera kritiska mot sin egen tolkning även om det skulle ha gått bra speciellt om studerande inte är förberedda att kommentera sin egen tolkning. Övningen genomfördes några dagar före jullov vilket kan ha påverkat motivationen att tolka och svara på frågorna.

Efter att jag har analyserat hela tolkningsprocessen kan jag dra slutsatser om eventuella likheter och skillnader i tolkningsprocessen. Det kan antas att det finns både likheter och skillnader i alla faser. Likheter kan finnas i fråga om förberedelser och speciellt i hur studerandena förbereder sig. Eftersom det är fråga om individer så kan det antas att alla har sitt eget sätt att tolka i kabinen, någon kan anteckna mycket i kabinen fast han sitter ensam, någon kan bara lyssna på talaren noggrant för att bättre kunna koncentrera sig.

1.2 Material

Materialet består av studerandenas tolkningar och deras svar på ett frågeformulär. Studerandena har bandat sina tolkningar och jag har sedan transkriberat dem. Formuläret består av fyra delar: bakgrundsfrågor, förberedelse, tolkningsprocess och efter tolkningen.

Tolkningarna baserar sig på två artiklar (se bilaga 1 och 2), en på svenska och en på danska som tolkades till finska. Temat i dessa artiklar är matavfall och/eller livsmedelssvinn. Artiklarna är alltså inte innehållsligt identiska men gäller samma tema. Artiklarna valde jag slumpmässigt inom temat matavfall på Nordens (www.norden.org) webbsida. Ett kriterium var dock att artiklarna är ungefär lika långa. Antalet ord i den svenska artikeln är 406 och i den danska artikeln 400. Genomsnittlig meningslängd i svenskan är 15–30 ord (Nordman 1994: 64). I min studie är genomsnittlig meningslängd 15 i den svenska texten och 20 i den danska texten.

Artiklarna gäller alltså matavfall i Norden och dem kan anses vara nyhetstexter. De är inte för långa, huvudpunkterna diskuteras kort. Artiklar är lätt att läsa så att alla kan förstå dem. Det används alltså inga svåra ord och termer, det är inte fråga om facktexter. I dessa texter har också intervjuats vissa personer och detta syns som långa streck eller som repliker. De som har skrivit artiklar vet man inte exakt fast det finns namn på kontaktpersoner i slutet av texter.

I artiklar (också andra artiklar på Nordens webbsida) behandlas sådana teman som är viktiga för alla nordiska länder. Det diskuteras samarbete mellan nordiska länder och att vad man kunde göra bättre för att uppnå gemensamma målsättningar inom ett visst område, t.ex. i miljöfrågor. Eftersom nordiska länderna är likadana, t.ex. med tanke på samhällsstruktur, kan länderna också ha gemensamma mål och därför står samarbete i fokus i artiklarna. Artiklarna kan anses vara avsedda för dem som bor i något nordiskt land och speciellt för dem som är intresserade av ärenden som gäller livet i Norden och vill samarbeta för att länderna kunde uppnå sina mål inom olika områden.

1.2.1 Formuläret

Den första delen i frågeformuläret består av frågor (frågorna 1–4) som gäller studerandenas bakgrund: språkkunskaper, tidigare studier angående tolkning och danska samt huvudämne och biämne och antalet studiepoäng. Frågorna 1–3 gäller huvud- och biämne och antalet studiepoäng samt vilka kurser studerande redan har gått i tolkning och danska.

Den fjärde frågan går ut på att bedöma egna språkkunskaper angående finska, svenska och danska. Kunskaper i finska språket har jag frågat eftersom en studerande har svenska som modersmål. Studerande som har finska som modersmål och tolkade till sitt modersmål bedömde sina kunskaper i svenska. Bedömning i finska språket gällde att tala finska, och bedömning i svenska att förstå språket. Alla studerande bedömde sina kunskaper i danska, att förstå språket. För alla språk finns tre alternativ, olika situationer där man använder språket och tre alternativ som beskriver hur bra man kan språket (se tabellerna 1–3).

Andra delen i formuläret, frågorna 5–7 gäller förberedelse. Med hjälp av de här frågorna har jag sett ut hur studerande förberedde sig inför tolkningsuppgiften och vad de skulle ha velat göra annorlunda. Det kan antas att det alltid finns någonting i egen tolkning som man vill göra på ett bättre eller på ett annat sätt. Eftersom studerandenas prestationer används i en undersökning frågade jag också om detta påverkade

studerandenas förberedelse. Studerande kan uppleva en sådan tolkningsövning som mera krävande jämfört med en vanlig tolkningssituation där läraren nödvändigtvis inte lyssnar på eller analyserar hela prestationen.

Den tredje delen, frågorna 8–10 gäller genomförandet av uppgiften. Frågorna utgår på att ta reda på vad som underlättade tolkningen samt vad som eventuellt var problematiskt. Eftersom studerande i min studie tolkade ensamma, frågade jag också om de tyckte att en annan studerande skulle ha hjälpt. Om två olika artiklar (källtexterna) och två olika språkpar frågar jag i frågorna 8–10 med punkter 8a, 8b, 9a, 9b, 10a och 10b där punkterna *a* gäller språkparet svenska–finska och punkterna *b* danska–finska.

Den sista delen, frågorna 11–13, består av studerandenas kommentarer efter tolkningen. Dessa frågor handlar om vad som var bra i tolkning och vad man skulle ha velat förbättra. I denna del har jag också särskilda frågor angående olika språkpar för att kunna jämföra eventuella skillnader mellan svenska–finska och danska–finska. Den allra sista frågan är fråga 13 och den går ut på att ge kommentarer om temat eller övningen. Kommentarer i denna fråga gäller mestadels feedback om övningen i allmänt.

1.2.2 Materialsamling

Materialsamlingen inledde jag med planeringen av formuläret och genom att välja lämpliga artiklar för tolkningsuppgiften. Ungefär en vecka före övningen fick studerande veta det tema som de kommer att tolka men de fick inte se artiklarna i förväg.

Övningen gjordes i december 2011. Studerandena satt ensamma i kabiner och bandade deras tolkningar spelades in. De hade 1–2 minuter tid att bekanta sig med källtexterna före tolkningen och de kunde titta på dem när de tolkade. Först tolkade studerande i grundstudiegruppen och efter det studerande i ämnesstudiegruppen. Båda grupperna tolkade först texten på svenska och sedan texten på danska. Efter tolkningen svarade de

på frågorna som gällde alla faserna i tolkningsprocessen. Efter övningen har jag transkriberat tolkningarna. En studerande i grundstudiegruppen kunde inte spela in sin tolkning från svenska till finska och därför har jag med bara sex studerande i språkparet svenska–finska.

Grundstudie- och ämnesstudiegruppen tolkade separat pga. att det finns fyra tolkningskabiner samt att övningen genomfördes under lektioner för ämnesstudiegruppen. Efter övningen fortsatte ämnesstudiegruppen sin lektion.

I analysen kommer jag att använda transkriptionstecken som Norrby (2009: 98–99) presenterar. De tecknen som finns med i mina exempel är (.), som betyder paus och ord med bindestreck betyder ett avbrutet ord (t.ex. *fan-*). Det förekommer också fyllda pauser (*hmm*). Tecknet som anger paus motsvarar en paus under 0,5 sekunder men i denna avhandling används det för att marker alla pauser. Mera om pauser berättar jag i avsnitt 3.3.1.1.

1.2.3 Informanter

I detta avsnitt presenterar jag bakgrundsinformation om studerande som jag också kallar för informanter i denna avhandling. I tabeller och i analysdelen använder jag förkortningarna G och Ä. Förkortningen G hänvisar till en informant som hör till grundstudiegruppen och förkortningen Ä hänvisar till en informant i ämnesstudiegruppen. Eftersom det är mera än en informant per grupp i min undersökning, åtskiljer jag informanterna med siffror, t.ex. G1 och Ä4. Av informanterna hör 1, 2 och 3 till grundstudiegruppen och 4, 5, 6 och 7 till ämnesstudiegruppen.

Totalt finns det sju informanter, tre från grundstudiegruppen och fyra från ämnesstudiegruppen. Två informanter (Ä5 och Ä6), båda från ämnesstudiegruppen har svenska som modersmål, alla andra finska. Med grundstudiegruppen menas att studerande går kursen Tolkningsövningar, grundstudier (11 studiepoäng) som hör till grundstudierna på 25 studiepoäng. I ämnesstudiegruppen deltar studerande som redan har avlagt alla kurser i grundstudier. Kursen i tolkningsövningar i ämnesstudier (15 sp) hör till ämnesstudier (35 sp).

Enligt svar på formuläret har alla andra studerande i ämnesstudiegruppen utom Ä6 avlagt alla kurser i grundstudier. Informant Ä6 har inte avlagt valbara kurser inom grundstudierna. Med valbara kurser menas fortsättningskurs i norska (3 sp) och fortsättningskurs i danska (3 sp). Studiehandboken förutsätts det att studerande har avlagt alla kurser i grundstudierna innan man deltar i tolkningsövningar i ämnesstudier. Lärare kan dock göra undantag beroende på hur studerande har lyckats med sina studier. Kurser som Ä6 saknas gäller inte tolkning och det kan vara en orsak till att Ä6 har kunnat börja med ämnesstudierna.

Som jag konstaterade tidigare har två informanter (Ä5 och Ä6) svenska som modersmål och alla andra finska. Detta kan ha betydelse hur tolkningen går eftersom två studerande inte tolkade till sitt modersmål. Modersmålet kan påverka sättet att förbereda sig, t.ex. vilka saker studerande vill förbättra och upprepa. Studerande som har svenska som modersmål och som tolkar till finska vill kanske upprepa grammatik i finskan eftersom de inte kommer att tala sitt modersmål.

I den första delen i formuläret frågade jag också studerandenas huvudämne. Svenska, finska och engelska fungerar som huvudämnen för mina informanter. Informanterna G1, G2, G3, Ä4, Ä7 har svenska som huvudämne, Ä5 har finska och Ä6 har engelska. Majoriteten har alltså svenska och det kan konstateras att studerande som har svenska som modersmål har inte svenska som huvudämne.

Informanterna har fått bedöma sina kunskaper i svenska, finska och danska. I tabell 1 kan ses hur informanterna med finska som modersmål har bedömt sina kunskaper i hörförståelse i svenskan.

Tabell 1. Hörförståelse i svenska

	Klarar av utmärkt	Klarar av tillfredsställande	Klarar inte alls av
Jag kan förstå radio- och tv-program om bekanta teman.	G1, G2, G3 Ä4, Ä7		
Jag kan förstå huvudinnehållet i tydligt tal om dagsaktuella teman.	G1, G2, G3 Ä4, Ä7		
Jag kan utan förberedelser förstå tal om nordiskt samhälle.	G1 Ä4	G2, G3 Ä7	

På basis av tabell 1 kan jag konstatera att alla informanter med finska som modersmål klarar av utmärkt att förstå radio- och tv-program samt att förstå innehållet i tydligt tal. När det är fråga om att utan förberedelse förstå tal om nordiskt samhälle finns det skillnader mellan informanterna, två informanter (G1 och Ä4) upplever att de förstår tal om nordiskt samhälle utmärkt utan förberedelse. Tre informanter bedömer de klarar av detta tillfredsställande.

När det gäller finska språket har två informanter bedömt sina kunskaper i detta språk. Alternativen i frågeformuläret är olika jämfört med kunskaper i svenska på grund av att de svenskspråkiga informanterna inte tolkade till sitt modersmål.

Tabell 2. Att tala finska

	Klarar av utmärkt	Klarar av tillfredsställande	Klarar inte alls av
Jag kan tala om bekanta teman.	Ä5, Ä6		
Jag kan tala om dagsaktuella teman.	Ä5, Ä6		
Jag kan utan förberedelser tala om nordiskt samhälle.	Ä6	Ä5	

Som kan ses i tabell 2 finns det inte stora skillnader mellan informanterna Ä5 och Ä6. Enligt självbedömningen borde informanterna Ä5 och Ä6 inte ha stora problem i att tolka från svenska till finska när de talar om bekanta teman samt dagsaktuella teman på finska. Informanten Ä6 kan han utan förberedelser tala om nordiskt samhälle på finska medan Ä5 gör det tillfredsställande.

I tabell 3 visas hur informanterna har bedömt sina kunskaper i danska. Meningen är att bedöma hörförståelse eftersom informanterna tolkade från danska. Denna bedömning gäller alla sju informanter.

Alla studerande har avlagt grundkursen i danska. Informanterna G1, G2 och Ä5 har gått fortsättningskursen i danska. Informant Ä5 har även gått dansk litteratur- och kulturhistoria. Enligt utvärdering av språkkunskaper är det möjligt att för Ä5 är det lättare att tolka från danska jämfört med andra informanter. Eftersom alla har gått grundkursen i danska borde alla kunna förstå danska på någon nivå.

Tabell 3. Hörförståelse i danska

	Klarar av utmärkt	Klarar av tillfredsställande	Klarar inte alls av
Jag kan förstå radio- och tv-program om bekanta teman.	Ä5	G3 Ä4, Ä6, Ä7	G1,G2
Jag kan förstå huvudinnehållet i tydligt tal om dagsaktuella teman.	Ä5	G1, G2, G3 Ä4, Ä6, Ä7	
Jag kan utan förberedelser förstå tal om nordiskt samhälle.		G2 Ä5	G1, G3 Ä4, Ä6, Ä7

Tabell 3 visar att i genomsnitt verkar informanterna kunna klara av hörförståelse i danska tillfredsställande. En informant (Ä5) förstår troligtvis bäst danska eftersom han har avlagt mest kurser i danska. Två informanter från grundstudiegruppen anger att de inte alls klarar av att förstå danska om bekanta teman med tanke på radio- och tv-program. Båda förstår dock danska tillfredsställande om talet är tydligt och gäller dagsaktuella teman. Detta kan bero på att i medierna kan det talas väldigt snabbt och ibland använder talare också någon dialekt.

Fem informanter av sju upplever att de inte kan förstå tal på danska om nordiskt samhälle utan att ha förberett sig. Eftersom informanterna inte kunde se artiklarna som skulle tolkas i förväg kan denna aspekt synas senare i denna avhandling när jag analyserar informanternas svar. Informanterna G2 och Ä5 säger sig kunna förstå danska tillfredsställande om nordiskt samhälle utan förberedelser. Eftersom Ä5 har avlagt tre kurser i danska och har svenska som modersmål kan det förklara varför informanten har bedömt hörförståelse i danska som tillfredsställande. Informant G2 har konstaterat i sitt svar att om talaren inte talar dialekt kan han förstå det tillfredsställande.

När jag har planerat nivåerna i tabellerna 1, 2 och 3 har jag använt den europeiska referensramen som utgångspunkt. Det ställs vissa kriterier enligt dem kan alternativ för referensramen definieras. Den europeiska referensramen borde försöka beskriva språkkunskaper så brett som möjligt. Det kan dock inte förutsättas att det finns alla

möjliga situationer i referensramen där språket används. Informationen i referensramen ska också vara tydlig formulerad och lätt att förstå för dem som använder den. (Språkförsvaret 2007a.) Referensramen ska också vara kontextrelevant som betyder att denna bedömningsskala kan tillämpas i olika språkliga kontexter eller situationer (Språkförsvaret 2007b). I mitt frågeformulär finns med temat nordiskt samhälle eftersom de artiklar som tolkades gäller de nordiska länderna. Jag har också med förberedelse i påståendena eftersom det kan antas att förberedelse påverkar hur mycket man kan förstå eller tala språket.

1.3 Metod

Min studie är huvudsakligen kvalitativ. Det kan konstateras att min avhandling pro gradu är en fallstudie. Jag studerar två tolkningsituationer vid Vasa universitet. Det som gör avhandlingen till en fallstudie är att materialet har samlats i en autentisk miljö. Jag har samlat in material i en autentisk undervisningssituation där även läraren har varit närvarande. Fast jag kommer att analysera ett fall behöver resultaten inte begränsas till det detta utan det kan tänkas gälla flera liknande fall. (Backman 2008: 55.)

Hirsjärvi, Remes och Sajavaara (2009: 164) konstaterar att typiska drag för den kvalitativa metoden är bl.a. att de som deltar i övningen kan kommentera sina egna åsikter och att kommentarerna också syns i analysen.

Kvalitativ metod använder jag i analysen av svaren som gäller informanternas egna åsikter, hur de själva upplevde övningen i alla faser i tolkningsprocessen. Jag analyserar svaren i skilda avsnitt enligt de tre faserna i tolkningsprocessen. I analysen presenterar jag som exempel sådana svar som är typiska bland informanterna. Då kan det bättre göras slutsatser om informanternas upplevelser och vad tolkningen egentligen kräver i dess olika faser.

Jag kommer också att presentera exempel på svar som inte är de mest typiska eller sådana som kan väcka diskussion. I samband med dessa exempel motiverar jag informanternas svar med hjälp av den teoretiska ramen för tolkning och dess process och bakgrundsfrågor i formuläret. Syftet med analysen är att hitta förklaringar till varför informanterna har svarat på vissa sätt, vad kan vara orsaken till svaren.

I felanalysen använder jag transkriptionerna i exempel när jag analyserar fel i informanternas tolkningar. Jag studerar om informanterna tolkar fel organisationsnamn och termer. Fel har jag kategoriserat enligt Bariks kategorier i utelämningar, tillägg samt ersättningar och fel (se avsnitt 3.3.1.2). Jag ser också på eventuella korrigeringar om informanter tolkar fel. Barik har underkategorier i utelämningar, tillägg samt ersättningar och fel men jag kommer inte att ta hänsyn till dem. Kvantitativ metod använder jag när jag räknar antalet fel i informanternas tolkningar.

2 TOLKNING: METODER, EXPERTIS OCH STUDIER

I detta kapitel diskuterar jag tolkning och dess karakteristiska drag. I avsnitt 2.1 berättar jag allmänt om tolkning, t.ex. om olika tolkningsmetoder. I avsnitt 2.2 koncentrerar jag mig på vad som är karakteristiskt i en tolkningssituation. I avsnitt 2.3 diskuterar jag drag som är kännetecknande för tolken, t.ex. språkkunskaper och andra färdigheter. Sista avsnitt (avsnitt 2.4) i detta kapitel koncentrerar sig på utbildning inom tolkning och nordiska språk vid Vasa universitet.

I avsnitt i detta kapitel har jag velat berätta om sådana faktorer som jag anser vara centrala i min undersökning. Som jag redan konstaterade är tolkning muntlig översättning eller kommunikation från ett språk till ett annat. Två eller flera parter som inte förstår varandras språk har möjlighet att kommunicera med hjälp av tolkning. Speciellt när det är fråga om mindre språk, t.ex. danska eller svenska, uppstår ett behov av professionella tolkar som har skapat goda språkkunskaper och andra färdigheter som krävs för tolkar. (Tolkkunskap 2008: 11.) Med mindre språk menar jag språk som globalt har ungefär 10–20 miljoner talare jämfört t.ex. med engelska som globalt har över 300 miljoner talare.

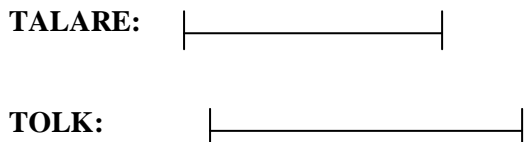
2.1 Tolkningsmetoder

I detta avsnitt behandlar jag tolkningsmetoder, tolkningsformer och tolkningsavstånd samt undervisning i nordiska språk och tolkning vid Vasa universitet. Av tolkningsmetoderna får simultantolkning mera utrymme i diskussionen genast i början eftersom denna metod användes i samband med min materialsamling.

Simultantolkning är den metod som hör ihop med min undersökning. Simultantolkning kan definieras som snabb översättning där tolken kommer några sekunder efter talaren (Setton 1999: 1). Med ordet *simultan* menas att tolkning sker samtidigt när talaren talar. I simultantolkning har tolken inte mycket tid att tolka det som talaren säger, åtminstone inte ord för ord. Viktigt i tolkning är att tolka det mest centrala innehållet. Tillfällen där

simultantolkning används är t.ex. konferenser och rättegångar. I sådana tillfällen finns det flera olika parter samt flera olika språk. (Tolkkunskap 2008: 17.)

Figur 1 visar hur simultantolkning kan beskrivas med tanke på talarens och tolkens turer. Det som kan läggas märke till är att tolken är den person som får sista ordet.

Figur 1. Samtidighet mellan talare och tolk (Tolkkunskap 2008: 17).

Figur 1 visar på enkelt sätt hur tolken kommer efter talaren. I början av strecket på vänstra sidan märks att tolken kommer några sekunder efter talaren. På högra sidan av strecket när talaren slutar kommer tolken ändå lite mera efter talaren än i början.

Utöver simultantolkning finns det också andra tolkningsmetoder. Konsekutivtolkning är en tolkningsmetod där tolken lyssnar på talaren och gör anteckningar. När talaren har avslutat sin tur ”översätter” tolken vad talaren har sagt och använder sina anteckningar om han behöver dem. (Keiser 1978: 14.) För att konsekutivtolkning skulle lyckas och vara pålitlig förutsätts det lyssnande, samt gott minne av tolken. Speciellt i långa turer krävs det goda anteckningar. (Hietanen 2004: 287.) Tolken kan ställa några extra frågor för att säkra att han har förstått rätt vad talaren har sagt. Extra frågor kan gälla speciellt detaljerad information, t.ex. siffror och namn.

Fast tolken antecknar borde han göra det måttligt eftersom tolken oftast står inför publik och åhörare ser det. De som lyssnar på tolkning kan uppleva att tolken är osäker eller att han inte har ett bra minne om han gör mycket anteckningar. I sådan situation kan tolken lätt koncentrera sig på att skriva och inte på att lyssna.

I konsekutivtolkning behövs två gånger mera tid jämfört med simultantolkning. Den här tolkningsmetoden passar för tillfällen där det används två olika språk och tillräckligt tid. I konsekutivtolkning behövs inte särskilda tekniska anläggningar. Det som dock behövs är mikrofoner och högtalare så att både tolkar och åhörare kan höra vad som sägs. Det hur många tolkar behövs finns inget visst antal och det beror på tillfälle. En tolk borde tolka högst en timme i ett streck. (FÖTF 2012.)

Någon talare kan tala bara några meningar och låter sedan tolken ha sin tur. I sådana situationer kan tolken klara sig utan anteckningar. Det sägs att om tolken kan tolka minst fem minuter tillfredsställande kan han klara av vilket som helst tal som är längre än fem minuter. (Jones 2002: 5.)

Övriga mindre använda tolkningsformer är visknings- och relätolkning. Brist på lämplig utrustning är ofta orsaken till att viskningstolkning används. Viskningstolkning (*chuchotage*) passar för tillfällen där det finns högst två deltagare. Tolken finns i närheten, oftast bakom åhörare som sitter bredvid varandra och tolkar med låg volym men viskar inte. (Jones 2002: 5.) Viskningstolkning är ett alternativ för konsekutivtolkning för att spara tid (European Commission 2012). Därför sker viskningstolkning simultant eftersom det inte tar så lång tid jämfört med konsekutivtolkning.

Relätolkning används när det används flera olika språk i en konferens och talaren talar språk som tolken inte förstår. Det betyder att tolken lyssnar på någon annan tolk för att kunna tolka till sitt modersmål. Ett exempel är när talaren talar t.ex. ryska men tolk A som borde tolka till tyska (till sitt modersmål), förstår inte ryska. Då lyssnar tolk A t.ex. på tolk B som förstår ryska och tolkar till svenska (till sitt modersmål). Eftersom tolk A förstår svenska kan han tolka via tolk B. (Baaring 1992: 39.) Andra tolkningsformer är retour-, resumé-, pivot och chevaltolkning. (Europeiska kommissionen 2013, Tolkkunskap 2008: 19).

2.2 Tolkningsformer i olika tolkningssituationer

Detta avsnitt koncentrerar sig på tolkningssituationen. Med tolkningssituation menas den situation i vilken tolkning sker, när talaren talar och tolken tolkar. Tolkningsituation är alltså en fas i hela tolkningsprocessen och jag berättar kort om denna situation ur allmän synvinkel i det här avsnittet och mera i avsnitt 3.2.

I tolkningssituation tas hänsyn till tolk, arrangörer och andra parter (åhörare, talare) samt miljön (fysisk miljö) där tolkningen sker. Beroende på vilken synvinkel tas hänsyn till betonas olika faktorer som är viktiga i tolkningssituationen.

I en tolkningssituation är det fråga om direkt kommunikation mellan talare, åhörare och tolkar. I sitt arbete överför tolken ett meddelande från ett språk till ett annat. I simultantolkning sker tolkning samtidigt med talaren och i konsekutivtolkning nästan genast efter talaren har talat. Förberedelse spelar en viktig roll i tolkens arbete. En annan sak som gör situationen krävande för tolken är tid eftersom tolken bara har några sekunder tid att motta budskap, förstå och analysera samt tolka det. (AIIC 2013a.)

Beroende på hurdan tolkningssituation är (t.ex. simultan- eller konsekutivtolkning), arbetar tolkarna på olika sätt. Miljön påverkar också tolkningssituationen och vilken teknik det är möjligt att använda. Tolken måste veta om tolkningstillfälle (vilka språk används, vem som talar, tidtabell, temat för tillfälle osv.). Det är dock inte bara tolkens uppgift att förbereda sig. De som behöver tolkning (arrangörer, åhörare) borde ta hänsyn till hur tolken arbetar och vilken slags teknik han behöver.

Faktorer som arrangörer och andra parter ska ta hänsyn till är att arrangörerna ska beställa en tolk eller flera tolkar, sköta om teknisk utrustning och eventuellt material till tolkar. Tekniker är också med för att garantera och testa att den tekniska utrustningen fungerar och de hjälper t.ex. mötesdeltagare med eventuella tekniska problem. (Vik-Tuovinen 2006: 58.)

I simultantolkning sitter två tolkar i en och samma kabin och använder hörlurar för att kunna lyssna på talaren. Tolken börjar tolka i mikrofon nästan genast när talaren har börjat. Åhörare hör samtidigt via hörlurar tolkens översättning av det vad talaren säger. (FÖTF 2013.) Tolkarna tolkar turvis och de här tureorna kan variera men de är ofta mellan 20–30 minuter.

Som exempel kan tas en konferens där deltagare från tre olika länder deltar. De här länderna är Tyskland, Frankrike och Storbritannien och arbetspråken är tyska, franska och engelska. Tolkar i varje kabin är förberedda att tolka från främmande språk till sitt modersmål, t.ex. de franska tolkarna tolkar antingen från tyska till franska eller från engelska till franska osv. (Baaring 1992: 33–34.) När talaren vid konferens talar t.ex. på franska är tolkar i den franska kabinen tysta osv.

I konsekutivtolkning placerar tolken sig själv i samma rum som talaren och gör anteckningar när talaren talar. Långa tal (mera än 1–2 minuter) kan vara i olika delar dock kan en professionell tolk tolka längre tal utan pauser. Konsekutivtolkning passar för tillfällen där t.ex. finns en talare och inte flera åhörare. Anteckningar spelar en viktig roll i denna tolkningsmetod. Meningen med anteckningar är dock inte att anteckna allt utan det förutsätts en bra teknik. (AIIC 2013b.)

Vanligaste tolkningsformer är konferens- och kontakttolkning. Konferenstolkning gäller oftast olika internationella konferenser och möten. Det finns mera publik finns mera och det finns flera olika språk jämfört med kontakttolkning. Kontakttolkning används av olika samhällsorgan (t.ex. sjukvården och rättsväsendet). (Tolkkunskap 2008: 12.) Oftast gäller kontakttolkning människor som bor i ett nytt hemland, kan inte nytt språk och behöver hjälp i vardagliga ärenden. I båda tolkningsformerna kan användas simultan- konsekutiv- och viskningstolkning beroende t.ex. på antalet åhörare och hur långa turer talare har.

Tolkens uppgift är att förbereda sig före tolkningsuppdraget genom att läsa det material som kommer att behandlas under konferensen, om det är möjligt är det bra om tolken kan ha all material på alla språk som används. Dagsaktuella tidningsartiklar kan tolken

ha nytta av. Internet är också en informationskälla för tolken där han kan söka artiklar med tanke på visst tema och söka ord och speciella termer för att kunna göra en ordlista. (Tolkkunskap 2008: 77.) Kontakttolkning sker antingen via när- eller distanstolkning. I denna tolkningsform är det vanligt att tolkningsuppdrag kommer på kort varsel och då har tolken inte så mycket tid att förbereda sig och då betonas tolkens yrkesskicklighet. (Hietanen 2004: 289.)

Tolkning kan ske antingen som när- eller distanstolkning. I närtolkning finns tolk eller tolkar på samma plats som de övriga parter som deltar i tolkning. Fördelen med närtolkningen är de att alla parter finns fysiskt i samma rum och det underlättar förståelsen av budskapet och också för tolken är det inte psykiskt och fysiskt lika krävande som i distanstolkning.

I distanstolkning är tolken och andra parter inte i samma rum utan tolkning sker via telefon eller nätverk. Med teknik är det möjligt att tolka på distans. Distanstolkning är inte det bästa sättet att tolka eftersom tolken inte kan se andra parterna, t.ex. kan inte se andra parter gester. Fördelen är dock att tolkningen sker snabbt och är förmånligt. (Hietanen 2004: 285.)

2.3 Tolken som språkexpertis

I detta avsnitt diskuterar jag om tolken som språkexpert. Det finns vissa faktorer som hör till diskussionen om tolken. Dessa faktorer är språkkunskaper, arbetspråk, allmänna kunskaper och egenskaper samt tolkens etik.

2.3.1 Språkkunskaper och arbetspråk

Flera olika kunskaper och egenskaper krävs av tolken (Saresvuo & Ojanen 1988: 45). Den första förutsättningen att bli tolk är utmärkta språkkunskaper i de språk tolken använder (Tolkkunskap 2008: 20.) Människor som är två- eller flerspråkiga kan antas ha bättre förutsättningar att bli tolkar. Om man inte är två- eller flerspråkig ska man skaffa sig så utmärkta språkkunskaper att man kan jobba som tolk. En internationell organisation för konferenstolkar (AIIC) har fastställt tre olika kategorier med tanke på förutsättningar för tolkens språkkunskaper. Dessa kategorier har definierat enligt arbetspråk. (Saresvuo & Ojanen 1988: 49.)

Det krävs bl.a. att tolken aktivt följer språkets utveckling för att språkinläringen inte slutar när tolken har börjat sin karriär. Detta gäller också sådan tolk som inte mera bor i sitt hemland eftersom språk ändras hela tiden. Terminologi inom ett visst område förutsätts också av tolken. Termer och begrepp inom olika fackområden är nämligen inte en självklarhet fast tolken kan lätt använda sina arbetspråk. (Tolkkunskap 2008: 21.)

Med aktiva språkkunskaper menas att tolken behärskar språkets struktur samt ordförråd både muntligt och skriftligt, att språkkunskaperna är omfattande och mångsidiga. Det krävs av tolken att han kan avskilja främmande och ovanliga ord från talet samt kunnat skilja språkets dialekter. Utmärkta språkkunskaper är en förutsättning för tolkning av god kvalitet. (Saresvuo & Ojanen 1988: 50–52.)

Termerna *aktivt* och *passivt* språk används inom tolkning. Aktivt språk är det språk tolken tolkar till och passivt språk språket som tolken tolkar från. Det är också möjligt att tolken har något annat språk (B-språk) än sitt modersmål som aktivt språk. Det krävs dock att tolken måste behärska språket flytande: att kunna tala det och förstå språket på olika nivåer (t.ex. dialekter), ha korrekt grammatik samt ha kunskaper i specialiserade ämnen, t.ex. inom politik och samhälle. (Baaring 1992: 47.)

Inom tolkning används också termerna *A-*, *B-* och *C-språk*. *A-språk* är aktivt språk och det språk som är oftast tolkens modersmål. *B-språk* är ett aktivt främmande språk, alltså det är inte tolkens modersmål men ett språk som tolken behärskar flytande. *C-språk* är passivt och främmande språk men detta språk behärskar tolken inte lika flytande som *B-språk*. Tolken förstår sitt *C-språk* men kan inte tala det flytande. (Baaring 1992: 49–50.)

2.3.2 Allmänna kunskaper och egenskaper

Allmänna kunskaper gäller, t.ex. kunskaper om andra länders samhällssystem, politik, ekonomi och lagstiftning. En bred allmänbildning inom olika områden hjälper tolken att klara av tolkningsuppdraget. (Tolkkunskap 2008: 21.) Tolken vet inte i vilka situationer han kommer att tolka. Tematiken kan variera från ekonomi till kultur. Det finns inga gränser för variationen.

Den viktigaste kunskapen är förstås förmåga att tolka. Med detta menas att tolken ska kunna byta språk och höra ett budskap och överföra det från ett språk till ett annat. Av tolken krävs också att han lär sig tolkningsteknik och etik. Gott omdöme, sunt förnuft samt intresse för människor och förmåga att lyssna är kunskaper som tolken behöver. (Tolkkunskap 2008: 21–22.) Sinne för humor, tålmod och förmåga att tåla kritik är också egenskaper som man väntar av tolken (Saresvuo & Ojanen 1988: 47–48). Bra minne, konsten att uppträda, koncentrationsförmåga och behaglig röst är egenskaper som förutsätts av tolken och de två förstnämnda speciellt i konsekutivtolkning (Pöchhacker 2004: 166).

Egentligen vem som helst kan tjänstgöra som tolk om man har tillräckliga språkkunskaper. Utöver språkkunskaper och allmänna kunskaper finns det ändå vissa egenskaper som krävs av tolkar. Några sjukdomar, t.ex. hörselskador är ett förhinder (gäller inte teckenspråk). Egenskaperna liknar språkkunskaper och allmänna kunskaper på det sättet att man kan förbättra och utveckla dem hela tiden. Med detta menas att fast tolken kan ha t.ex. bristande koncentrationsförmåga, kan det förbättras via olika slags övningar och när man skaffar erfarenhet som tolk.

2.3.3 Etik

Regler och förordningar är de anvisningar som tolken ska följa när han arbetar som tolk. Dessa regler och förordningar gäller bl.a. tolkens agerande, teknisk utrustning, arbetstid och antalet tolkar under tolkningsuppdraget. På Finlands översättar- och tolkförbunds internetsida finns en noggrann beskrivning av dessa regler och förordningar (Tulkin ammattisäännöstö 3/1994). Motsvarande anvisningar t.ex. i Sverige finns på Kammarkollegiets internetsida (God Tolksked 2013) för auktoriserade tolkar samt på AIIC:s sidor (Code of professional ethics 2012). Det är bra att komma ihåg att lagarna förändras och förnyas och det betyder att tolken måste följa de här ändringarna för att kunna tjänstgöra som professionell tolk.

I tolkens etik betonas tystnadsplikt och att tolken inte missbrukar någonting han har fått information om och tar inte emot uppdrag som han inte är kompetent för eller om han är jävig t.ex. med tanke på deltagare i tolkningssituation. Tolkens egna åsikter och attityder får inte påverka tolkningen. (Vik-Tuovinen 2006: 98–99.) Fast det ställs vissa regler på tolken är det inte tolkens uppgift att ta ansvar för budskapets riktighet utan han ansvarar för att det som sägs tolkas rätt (Tolkkunskap 2008: 32). Deltagare under tolkningen kan lätt glömma att tolken bara tolkar, inte tjänstgör t.ex. som läkare eller advokat.

Etik spelar också en viktig roll med tanke på tolkningsstuderande. Eftersom vem som helst kan i praktiken tjänstgöra som tolk, betyder det att det kan finnas tolkar som inte är medvetna om tolkens etik och regler. Problem kan också uppstå om andra parter i tolkningssituationen inte vet tolkningens etiska regler. (Vik-Tuovinen 2006: 100–101.)

2.4 Tolkning i nordiska sammanhang inom studieprogrammen vid Vasa universitet

Informanterna i denna avhandling är studerande vid Vasa universitet och därför berättar jag också om studier i tolkning och nordiska språk (tolkning från nordiska språk till finska) i avsnitten 2.4.1–2.4.2.

2.4.1 Undervisning i tolkning

Enligt det nya utbildningsprogrammet från hösten 2012 kan studerande vid Vasa universitet välja tolkning antingen som kort eller långt biämne. De kan också ta enskilda kurser som fritt valbara studier. Språk som mest används på tolkningskurserna är svenska och finska. Efter reformen får studerande 5 studiepoäng från alla kurser i tolkning. Tolkning som kort biämne ger 25 sp och kurser kan ingå i kandidat- eller magisterstudierna. Studerande har också möjlighet att specialisera sig på nordisk tolkning (35 sp) och kan ha tolkning som långt biämne. (Vaasan yliopisto 2012a.) Då materialet samlades, avlade informanterna i min studie kurser enligt det gamla utbildningsprogrammet. Före reformen har studerande också kunnat välja tolkning som kort eller långt biämne.

Enligt det gamla utbildningsprogrammet ska studerande ha en uppfattning om tolkens yrke och att kunna tillämpa både simultan- och konsekutivtolkningsmetoder. Det förutsätts också att studerande klarar av att förbereda sig för tolkningsuppgifter och att studerande kan diskutera om teoretiska frågor inom tolkning. (Vaasan yliopisto 2011) Likadana krav ställs också i det nya programmet. I båda programmen förutsätts att studerande på ämnesstudienivå kan tolka från norska och danska. I studiehandboken 2012–2013 (2012b: 72) sägs att ”Efter studier i tolkning som långt biämne kan studenten tolka konsekutivt och simultant från svenska, norska och danska till finska och från finska till sitt starkaste nordiska språk.”.

De största skillnaderna mellan de nya och gamla programmen är antalet poäng som studerande får samt innehåll på kurserna. I gamla systemet kunde studerande få poäng mellan 2 och 15. På nya kurserna får studerande alltid 5 poäng. På nya kurserna koncentreras mera på en viss tolkningsmetod eller tolkningsform än på gamla kurserna, t.ex. på en kurs kan tolkas bara simultant eller öva rättstolkning. I nya utbildningsprogrammet förutsätts att studerande har mera kännedom om nordisk kultur och nordiskt samhälle på ämnesstudienivå jämfört med gamla programmet. I allmänhet är norska och danska mera i mittpunkt på nya kurserna än tidigare.

2.4.2 Undervisning i nordiska språk

I de nya utbildningsprogrammen som startade hösten 2012 kan studerande vid Vasa universitet välja nordiska språk som biämne (25 sp). På kurserna finns fem centrala teman som har att göra med nordiska språk och nordiska ländernas kultur: samhälle, kultur, historia, identitet och möten mellan de nordiska språken. Nordiska länderna närmas ur olika synvinklar, t.ex. nationellt och globalt. Kurserna består av föreläsningar, presentationer och övningar. Under kurser övar studerande att diskutera nordiska frågor i olika perspektiv samt delta i nordiska sammanhang. (Vaasan yliopisto 2012c.)

Eftersom informanterna i min studie ännu avlägger eller har avlagt kurser i nordiska språk kan det antas att de behärskar teman (matavfall i Norden) som diskuteras i mitt material och därför borde de kunna tillämpa kunskap om nordiska länderna och språk också i tolkningsövningen i min undersökning.

Studerande som deltog i min undersökning gick dock kurser i nordiska språk enligt det gamla systemet. Enligt detta system förutsätts att studerande behärskar grundstrukturerna i svenska i tal och i skrift på nivå B2 i den europeiska referensramen. I ämnesstudier ska studerande förstå både muntlig och skriftlig norska och danska i den europeiska referensramen på nivå B1. I fördjupade studier ska studerande förstå norska och danska på nivå B2 enligt europeiska referensramen. (Vaasan yliopisto 2011.)

3 TOLKNING SOM PROCESS OCH PRODUKT

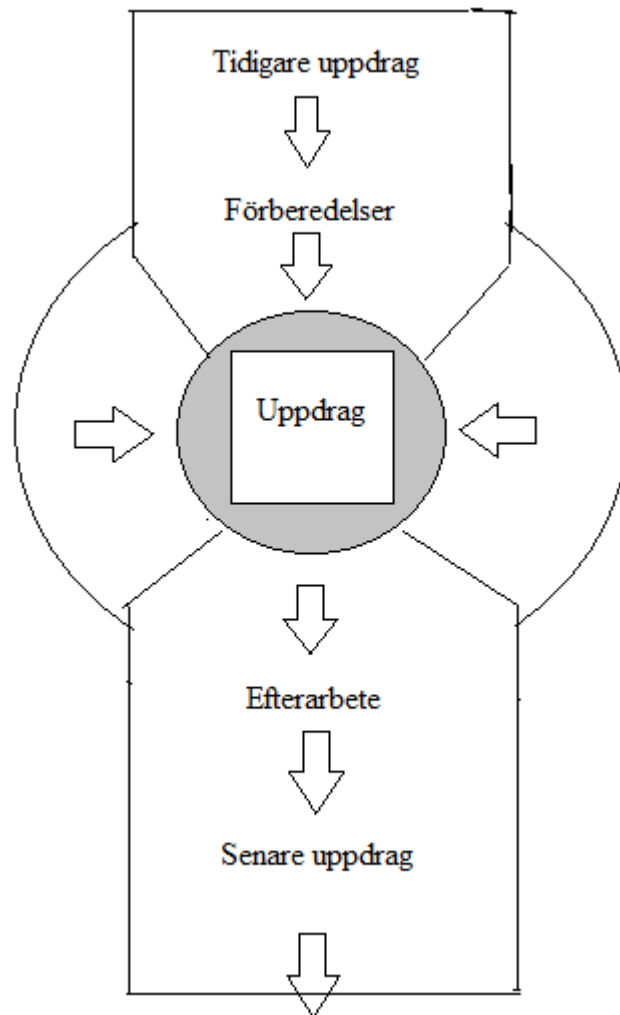
I detta kapitel kommer jag att presentera den teoretiska ramen i min avhandling pro gradu. Som det tidigare kom fram analyserar jag tolkningsprocess som trefasig process som innefattar faser både före och efter den egentliga tolkningssituationen och förstås den egentliga tolkningen. Modell som jag kommer att utnyttja i min avhandling baserar sig på den modell som Vik-Tuovinen (2006: 24) har presenterat i sin doktorsavhandling (se avsnitt 3.1). Vik-Tuovinen använder process som *kontinuerlig process*.

I den andra fasen, genomförandet av tolkning analyserar jag också informanternas fel och eventuella korrigeringar som informanterna har gjort när de har tolkat organisationsnamn och termer som har att göra med artiklarnas tema. I felanalysen använder jag Henri C. Bariks (1994: 122–133) felkategorier som är utelämningar, tillägg samt ersättningar och fel (se avsnitt 3.3.1.2).

3.1 Vik-Tuovins modell

Jag har utarbetat min egen modell med hjälp av Vik-Tuovins kontinuerliga process. I sin doktorsavhandling (2006: 22) diskuterar hon bl.a. olika sätt att definiera tolkningsprocess.

För det första kan tolkningsprocessen definieras som process som koncentrerar sig på den centrala processen, där den egentliga tolkningen sker. För det andra kan tolkningsprocessen anses vara en mera omfattande process som börjar när tolken får ett uppdrag och slutar när tolken har fått betalning och har dokumenterat material. För det tredje kan tolkningsprocess definieras som kontinuerlig process där varje tolkningsuppdrag ingår i en kedja, när det ena uppdraget har slutat kommer det andra uppdraget. (Vik-Tuovinen 2006: 22.) I figur 2 kan man se den kontinuerliga processen.

Figur 2. Kontinuerlig process (Vik-Tuovinen 2006: 24.)

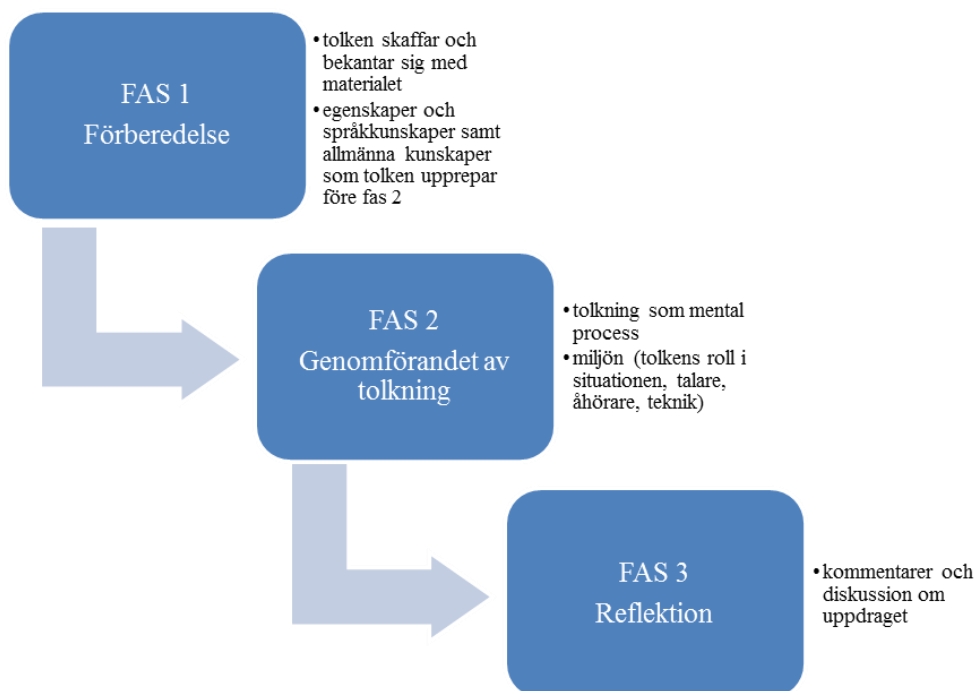
Den kontinuerliga processen i figur 2 innefattar tidigare uppdrag, förberedelser, uppdrag, efterarbete och senare uppdrag. I kontinuerlig process motsvarar uppdrag i modellen den egentliga tolkningsprocessen, alltså genomförandet av tolkning. (Vik-Tuovinen 2004: 24.) Jämfört med min modell innehåller denna modell också tidigare och senare uppdrag. Tidigare uppdrag kan dock inkluderas i min undersökning på detta sätt att studerandenas tidigare uppdrag är tidigare tolkningsövningar som kan anses vara erfarenhet som utnyttjas, t.ex. hur man förbereder sig inför uppdraget.

I modellen i figur 2 finns en ljusare och en mörkare cirkel. Den ljusare cirkeln motsvarar den mera omfattande processen med förberedelser, uppdrag och efterarbete. Den mörkare cirkeln motsvarar den centrala processen, genomförandet av tolkningen.

3.2 Trefasig process

Som jag redan konstaterade kommer jag att analysera tolkning som trefasig process och dessa faser är förberedelse, genomförande av tolkning och reflektion. Faktorer som är centrala och viktiga med tanke på olika faser gäller både professionella tolkar och tolkningsstuderande. Jag kommer alltså diskutera de olika faserna allmänt, inte bara ur studerandes synvinkel.

I figur 3 finns tolkningsprocess som trefasig process. Faserna beskrivs med lådor och på högra sidan av lådorna finns kännetecknande drag för varje fas.

Figur 3. Tolkning som trefasig process

Figur 3 visar att tolkningsprocessen börjar med förberedelse och det innehåller olika drag som är kännetecknande för denna fas. Först och främst innebär det att tolken skaffar material och tar kontakt med arrangörer om det behövs. I denna fas utnyttjar tolken sin erfarenhet av tidigare tolkningsuppdrag samt egenskaper och kunskaper som han har skaffat och upprepar dem så mycket tolken anser vara nödvändigt.

Tolken kan förbättra eller utveckla sina kunskaper före den egentliga tolkningen beroende på vilket slags tillfälle det är fråga om. Om det är fråga om tillfälle där det behövs konsekutivtolkning, är det bra om tolken övar anteckningsteknik. Viktigt är också att tolken vet allmänt om evenemanget, bl.a. när och var han kommer att tolka. Med tanke på språkkunskaper gör tolken ordlistor och läser material som har att göra med det tema som kommer att tolkas.

I den egentliga tolkningssituationen sker kommunikationen med hjälp av två språk. I denna fas kan då utnyttjas olika modeller och/eller teorier hur budskapet förs från ett språk till ett annat. Oftast när tolkning forskas koncentrerar man på den egentliga tolkningen. Teman inom tolkningsforskning gäller ofta det sätt hur budskapet tolkas som mental process, alltså vad händer i tolkens huvud när han tolkar. Denna aspekt syns som mental process i figur 3 och i felanalys i min undersökning (se avsnitt 4.2.3) när jag analyserar informanternas fel och korrigeringar.

Miljö (t.ex. teknik, talare, åhörare, utrymme) som också finns i min modell i den andra fasen spelar en stor roll i hur tolkningen lyckas. Fungerande teknik hjälper alla mötesdeltagare, inte bara tolkar. När det är fråga om tolkningsstuderande får de inte så mycket guidning i hur man använder tekniken och speciellt när det gäller akustiska problem. Det går bara att visa i praktiken hur tekniken fungerar och hur man använder teknisk utrustning. (Jones 2002: 125.)

Talares sätt att hålla sin presentation påverkar också tolkning. Fast det krävs av tolkar att de bekantar sig med talaren, tar reda på hans modersmål och hans sätt att tala, finns det människor som kan tala väldigt snabbt och oklart och orsakar problem för tolkar. Det rekommenderas att talare vars presentation tolkas, borde ta hänsyn till att deras tal

är förståeligt med tanke på tolkning men förstås förståeligt också för dem som kan följa presentationen utan tolkning.

Allmänt kan konstateras att också åhörare är en del av miljön där tolken arbetar. För att åhörare kan uppleva tillfället lyckad, förutsätts det att åhörare också vet att tolkning är tillgänglig. De som bara lyssnar på presentationer borde kunna veta hur tekniken fungerar och kunna se tolkar. Tekniker på plats hjälper inte bara tolkar utan andra deltagare, t.ex. åhörare som behöver tolkning.

Tolkens placering i utrymmet spelar en viktig roll. Fast tolkar sitter i kabiner i simultantolkning, måste kabinerna placeras så att både åhörare och talare samt andra parter kan se tolkarna. I internationella och stora organisationer (t.ex. Europeiska kommissionen) behövs tolkning dagligen och därför har sådana organisationer utrymmen där tolkningsutrustning lätt finns tillgänglig. I konsekutivtolkning placerar tolken och kunder sig själva i samma utrymme bredvid varandra. Som jag berättade tidigare, ser tolken och den andra parten inte varandra i distanstolkning och det är mera krävande för båda parterna eftersom den fysiska kontakten saknas.

Den sista fasen i processen är reflektion. Denna fas börjar när evenemanget är slut. Då är det dags att diskutera med andra tolkar och eventuellt med arrangörer. Diskussionen kan gälla teknik, talare och tolkning i allmänt. Tolkarna kan ge feedback till varandra och diskutera vad som var utmanande i tolkning, t.ex. om det var ord och fraser som var svåra att tolka. Denna sista fas kan tolken utnyttja senare för kommande tolkningsuppdrag, bl.a. skriva upp nya ord och begrepp samt förbättra och upprepa kunskaper och egenskaper inom ett visst område.

3.2.1 Förberedelse

I detta avsnitt diskuterar jag förberedelser före uppdraget. Enligt Gile (2009: 144–146) kan tolken förbereda sig i tre olika faser: före uppdraget, några minuter före uppdraget och under ett uppdrag. I detta avsnitt diskuterar jag förberedelser med tanke på de här

tre faserna eftersom informanterna i min undersökning också kunde förbereda sig i tre faser.

Förberedelse före uppdraget börjar i tidigt skede, genast när tolken har fått veta om uppdraget. Som det har kommit fram i denna avhandling hör tolkens egenskaper och kunskaper till förberedelse och dessa egenskaper och kunskaper utnyttjar och/eller upprepar tolken före tolkningsuppdraget. Kunskaper kan gälla både språkkunskaper och allmänna kunskaper. Språkkunskaper kan tolken förbättra och/eller upprepa genom att gå igenom sina egna ordlistor från tidigare uppdrag speciellt om de gäller samma tema som kommande uppdrag. På nätet kan tolken också söka mera ord. Om konsekutivtolkning används som metod och om tolken inte har tolkat konsekutivt på sistone, är det bra att förbättra t.ex. anteckningsteknik.

Före uppdraget är det oftast tolkens uppgift att skaffa material och mera information. Nuförtiden är internet lättaste och snabbaste sättet. Förstås får tolken ofta grundinformation från dem som arrangerar evenemanget, t.ex. när det är fråga om en konferens ger konferensarrangörerna något material. Tolken måste dock vara på alerten att följa med om det blir förändringar i schemat för att kunna förbereda sig väl.

Före tolkningsuppdraget tar tolkar kontakt med arrangörer (t.ex. konferensarrangörer) för att tidigt skaffa material och även så att material är tillgängligt på alla möjliga språk som används, hellre senast två veckor i förväg. Material som tolken vill få från arrangörer består av program, deltagarlistor, allmän information och speciellt texter som ska tolkas. Oftast är det så att materialet inte är tillgängligt i förväg. (Gile 2009: 144–145.) Tolken kan ännu få material innan uppdraget börjar och bekanta sig med det men sådan förberedelse kan sägas vara förberedelse i sista minuten.

Annat material som tolken behöver på förhand är terminologi och ordlista eller ordlistor som kan användas som stöd under uppdraget. (Tolkkunskap 2008: 44.) Tolken kan även ha färdiga ordlistor som han kan använda i samband med tolkningsuppdraget och på det sättet kan han spara tid när han förbereder sig. När tolken gör ordlistor finns det även anvisningar för denna del, alltså hur det kan göras smidigt. Det är bra att kolla hur olika

namn (egen- och artnamn) uttalas och vid behov kan uttal antecknas i ordlistan. Logisk ordning i ordlistor är bra för att man hittar rätta ord. (AIIC 2013c.).

Namy (1978: 32–33) har presenterat fakta som tolken ska gå igenom när han förbereder sig före uppdraget. Dessa gäller talare, talarens sätt att tala samt åhörare. När tolken bekantar sig med informationen om talare, ska han fundera på t.ex. vem talaren är, vilken nationalitet han har och vilka hans lands åsikter är angående temat, t.ex. i politiska sammanhang på internationella möten. Tolken borde också fundera på om presentationen är förståelig och hur goda språkkunskaper talaren har. De fakta som gäller åhörare har att göra med att tolken ska ta hänsyn till vem åhörare är, t.ex. diplomat eller myndighet, vilken nationalitet de har samt vad deras modersmål är. (Saresvuo & Ojanen 1988: 79.)

Som jag konstaterade tidigare är internet nuförtiden kanske den mest använda källan när tolkar förbereder sig. Med hjälp av internet kan tolkarna snabbt bli bekanta med temat som tolkning gäller. De nyaste artiklarna är oftast tillgängliga på nätet och där kan det också finnas nya ord och begrepp som tolken kan ha nytta av. Nuförtiden kan tolken ha en bärbar dator med sig i tolkningskabinen eller i närheten av kabinen och det möjliggör att det är lätt och snabbt att använda internet före och under tolkningsuppdraget. När två tolkar sitter i samma kabin kan den ena tolken snabbt söka något ord eller begrepp på datorn.

Några timmar före konferensen eller annat evenemang arrangeras ett möte för arrangörer och tolkar samt talare och de här mötena kan tolken ha nytta av. Arrangörerna vill oftast ha tolkar med för att garantera att evenemanget är lyckat. På de här mötena ges ännu information om evenemanget och tolkar kan ställa frågor om det behövs, t.ex. om terminologi. Om tolkarna har haft tid att förbereda sig före uppdraget, är det bättre att ställa frågor annars är det arrangörernas uppgift att ge sådan information till tolkar som de tycker tolkarna behöver. (Gile 2009: 145.)

Den andra fasen i förberedelsen sker några minuter innan uppdraget börjar. Som konstaterades tidigare kunde informanterna i min undersökning förbereda sig några minuter före övningen började. Jag delade artiklarna till alla informanter några minuter före tolkning och de kunde se dem när de tolkade. Det att tolken kan se texten som tolkas samtidigt med tolkningen kan orsaka problematiska situationer när tolken börjar stirra för mycket på pappret. Förberedelse i sista minuten betyder att tolken ännu kan förbereda sig lite innan uppdraget börjar.

Orsaken till att det inte alltid är möjligt att få material kan vara att materialet inte nödvändigtvis är färdigt i ett tidigt skede. Talare vet inte ens alltid att det är viktigt för tolkar att få material i förväg så att de kan förbereda sig väl. Ibland kan talare också tänka att vad de kommer att tala är konfidentiellt och de vill därför inte ge material och texter till tolkar. Det hjälper dock om tolken får material även lite före evenemanget börjar. (Gile 2009: 145.)

Tredje förberedelsefas är förberedelse under ett uppdrag. I denna fas kan tolken ännu få skriftligt material fast evenemanget har börjat. Oftast dock skaffar tolken material genom att lyssna på deltagare under pauser. Med hjälp av diskussioner som förs mellan deltagare kan tolken öka sin kunskap om ett visst tema. På det här sättet kan tolken skaffa bra terminologi och ordförråd. (Gile 2009: 146.)

När tolken inte tolkar själv har han möjlighet att läsa texter som han kommer att tolka. Ordlistor är också bra att gå igenom och tillägga eventuella nya ord och begrepp om de kommer fram. Om tolken får nytt material under ett uppdrag ska han sortera dem i rätt ordning eller på det sättet att han hittar de rätta texterna och ordlistorna snabbt. (AIIC 2013d.) Förstås kan tolken inte använda för mycket tid på att läsa kommande texter för han måste följa evenemanget och hjälpa den andra tolk som sitter i samma kabin när de finns två tolkar i samma kabin.

Förberedelse undervisas redan under tolkningsstudier. Liksom Gile (2009: 150–151) konstaterar, skulle det vara bra för studerande att arrangera konferens eller något annat likadant tolkningsuppdrag som påminner en riktig tolkningssituation. Vid Vasa

universitet har sådana tillfällen arrangerats, t.ex. studiebesök där tolkningsstuderande har fått möjlighet att tolka. Studerande har också själva tagit kontakt med ”arrangörer” och talare för att kunna fråga material och eventuellt annan information. Det att studerande får själva ta kontakt med arrangörer, hjälper studerande att ta ansvar för att få material eftersom studerande i tolkningsövningar under lektioner får material från lärare t.ex. via e-post. Studerande gör dock ordlistor och skaffar eventuellt övrigt material.

Enligt mina egna erfarenheter kan konstateras att redan i studieskedet kan förberedelser upplevas som problematiska. När det har t.ex. arrangerats övningskonferenser där en del av studerandena har haft presentationer och den andra delen av studerandena har tolkat, kan det ha varit svårt att få material i tidigt skede, ibland har man fått material föregående kväll. Därför upplever jag själv förberedelse som viktigt och det är också centralt att alla deltagare är medvetna om tolkens roll och hur viktigt det är att få material för att tolkning skulle lyckas så bra som möjligt.

3.2.2 Genomförandet

Den andra fasen i tolkningsprocessen gäller genomförandet av den egentliga tolkningen. Faktorer som kan anses vara viktiga i tolkningssituationen är bl.a. talare och teknik. Jag har redan berättat kort om dessa och andra faktorer men kommer att berätta mera senare i avsnitten 3.2.2.1–3.2.2.3 Jag diskuterar också vad som händer i tolkens huvud när han tolkar och hur han producerar tolkning i avsnitt 3.3.

Det finns olika faktorer som kan påverka tolkningen, t.ex. beroende på om det är fråga om kontakttolkning eller konferenstolkning kan olika faktorer vara mera eller mindre viktiga. Faktorer som enligt min mening är viktiga i genomförandet av tolkning är talare, åhörare, utrymme, teknik samt själv tolken. När informanterna kommenterade upplevelser om tolkningsövningen, hade de kommenterat t.ex. talarna och teknik. Inte bara i den egentliga tolkningssituationen utan också när tolken förbereder sig måste han vara medveten om de här faktorerna, annars kan han inte förbereda tillräckligt. Tolken

har möjlighet att själv påverka en del faktorer som är med i tolkningssituationen. Tolken kan möjligtvis påverka hur han placerar sig i utrymmet och/eller kabinen, men inte det sätt hur talaren talar. (Vik-Tuovinen 2006: 43.)

3.2.2.1 Miljö under tolkningsuppdraget

Nuförtiden arrangeras det flera konferenser där det används flera olika språk. Det som är positivt är att konferenser där olika språk används möjliggör att deltagare kan använda sitt eget språk som ska tolkas. Inte bara av tolkar utan också av arrangörer och tekniker krävs bra kunskaper inom det egna området för att tolkning med god kvalitet kan garanteras.

Miljön där tolkningen sker kan delas i två olika kategorier enligt Anderson (1978: 219). Kategorierna är i fysisk och social miljö. Som social miljö beskriver Anderson relationer mellan tolken och andra deltagare. Fysisk miljö kan anses vara det hur tolken och andra deltagare placerar sig i tolkningssituationen, antingen i tolkningskabin eller i ett rum. I fysisk miljö kan också inkluderas den ort eller stad där tolkningen sker. Vik-Tuovinen (2006: 49) kallar dessa fysiska miljöer mikro- och makromiljöer. Mikromiljö är den avgränsade miljön (ett rum, en tolkningskabin) och makromiljö en stad eller ort. I tolkningssituationen i min studie finns både den sociala och den fysiska miljön. Som social miljö är relation mellan informanterna och talarna. Den fysiska miljön, dvs. den mikromiljön är informanternas placering då de satt ensamma i tolkningskabinerna.

I fysisk miljö är viktigt att ta reda på standarder som gäller förhållanden i tolkningssituationen. För dessa förhållanden finns också egna standarder, t.ex. standarder för tolkningskabinerna (ISO 2603 och ISO 4043). Fungerande teknik och att utrustning är sådan som standarder krävs är en förutsättning för en lyckad tolkning. Tolken ska också synas till åhörare och talare eftersom tolkning också kan anses vara icke-verbalt. (Vik-Tuovinen 2006: 50–51.) Om det finns brist i fråga om dessa faktorer kan det orsaka stora svårigheter för tolken att kunna tolka bra och då kan åhörare tappa viktig information.

3.2.2.2 Tolken i sitt arbete

Det finns vissa faktorer som tolken ska ta hänsyn till när han kommer på plats. Tolken är den människa som ska vara tidigt på plats. Detta beror på det att tolken måste ha tid att kolla att tekniken fungerar, och att blir bekant med utrymme (förstås har man kunnat bekanta sig med platsen tidigare) samt sätta sina grejor i kabinen så att allt finns lätt och snabbt, t.ex. ordböcker och papper är i rätt ordning. Viktigt är också att säkra att alla som deltar i evenemanget är på plats och fråga ännu om evenemanget och dess tema om det behövs. Det är bra om tolken ännu hinner gå igenom material, t.ex. ordlistor och deltagarlista.

När tolken har kommit på plats är det dags för att bli bekant med platsen och speciellt med tolkningskabin. Tolken har möjlighet att kolla att teknik fungerar, bl.a. mikrofoner och hörlurar. Tekniker är på plats för att genast kunna hjälpa tolkar om det kommer problem med tekniska utrustningen. Viktigt är att tolken vet när mikrofoner är på.

Speciellt när det finns flera tolkar som kommer att tolka, måste dem veta vilken roll varje tolk har och hur tolkar byter turer när de sitter i samma kabin. Oftast finns det en huvudtolk som sköter om att tolkning sker smidigt och som t.ex. kan dela ut nytt material om det har kommit före tillfället börjar. Det räcker dock inte att tolkar sinsemellan har ett fungerande samarbete utan tolkar måste ännu diskutera med arrangörer att allt går bra. Det är huvudtolkens uppgift att meddela andra tolkar om det blir förändringar inom tolkningens gång, t.ex. talaren byts osv. (AIIC 2013e.)

Först kan de här anvisningarna vara inte så viktiga och som inte spelar så stor roll. Ju mera tolken har erfarenhet av tolkningssituationer desto mera är han medveten om de faktorer som påverkar tolkning. För t.ex. tolkningsstuderande kan det vara svårare att komma ihåg alla dessa faktorer eftersom de inte kommer fram så mycket i undervisningssituation. Jag menar att om lärare läser den text som studerande tolkar, finns det ingen som skulle lyssna och kommentera hur tolkningen gick, var det t.ex. problem med tekniken. Oftast är de studerande som kommenterar sina egna tolkningar

till lärare och då har man inte nödvändigtvis tagit hänsyn till hur åhörare upplevde situationen.

3.2.2.3 Teknisk utrustning

Pöchhacker (2004: 127–128) har bl.a. diskuterat akustik och hur dess kvalitet påverkar tolkningssituationen. Beroende på om det är fråga om antingen simultantolkning eller konsekutivtolkning, finns det faktorer som är mera viktiga med tanke på teknik och hur det påverkar tolkningen. I simultantolkning är det viktigt hur bra tolkens och talarens röst kan höras med hjälp av mikrofon och hörlurar. I konsekutivtolkning påverkar tolkens och andra parter placering i utrymme.

Allmänt kan konstateras att teknik möjliggör att alla parter kan delta i diskussionen och det gör evenemanget livligare när det finns flera som pratar och diskuterar, inte bara talaren. Följande avsnitt behandlar de faktorer som är centrala med tanke på tolken och vad som händer i hans huvud när han tolkar.

3.2.3 Reflektion

Den tredje och sista fasen som kommer i tolkningsprocessen är reflektion. Denna fas innebär diskussion och kommentarer och eventuellt annan feedback mellan tolkar och andra deltagare. Syftet med denna fas är att tolken får kommentarer av deltagare och arbetskollegor med tanke på hur tolkningen gick. Tolkar kan också arrangörer teknik och annan utrustning med arrangörer.

Diskussion och feedback efter tolkningen stöder kommande uppdrag där kan utnyttjas information och kunskaper från tidigare tolkningsuppdrag. Om det har varit brist på arrangemang är det bra att ge feedback till arrangörer som nästa gång vet vad det krävs för att arrangera en bra arbetsmiljö för tolkar. Diskussion mellan tolkar gäller oftast

tolkning, hur egen och kollegans tolkning gick. Kollegor kan diskutera vad enligt dem var lätt eller svårt i själva tolkningen eller i situationen allmänt.

Till reflektion och efterarbete hör också att tolken förstör konfidentiella material eller ger det tillbaka till arrangörer. Det är artigt att tacka alla som tolken har arbetat med, bl.a. tolkningskollegor, tekniker och andra arrangörer. När det är fråga om ett tillfälle där tolken får betalt (gäller inte undervisningssituation) ska tolken sköta om allt som har att göra med betalning, t.ex. skattefrågor. (AIIC 2013f.)

Feedback ges också till tolkningsstuderande. Vid Vasa universitet har tolkningsstuderande kunnat kommentera sin egen tolkning skriftligt och sedan fått skriftligt feedback av lärare. Det är bra och nyttigt att studerande redan i studieskedet får kommentera sin egen tolkning för att kunna märka vad som gick bra eller dåligt. På kurser i tolkning vid Vasa universitet kommenterar och diskuterar studerande sinsemellan muntligt om sin egen tolkning efter övningar under lektioner.

3.3 Innehållslig produkt

Innehållslig produkt hör till fas två i den trefasiga tolkningsprocessen. I avsnitt 3.3.1.1 diskuterar jag fel och korrigeringar som tolken gör. I avsnitt 3.3.1.2 presenterar jag Bariks felkategorier som jag utnyttjar i min egen studie.

3.3.1 Fel och korrigeringar i tolkning

Tolken ska kunna formulera på nytt det budskap som talaren har sagt och hellre formulera till enklare och kortare meningar. Tolkens uppgift är att överföra det som talaren har sagt. Tolknningen behöver inte ske ord för ord men den borde motsvara det ursprungliga budskapet så mycket som möjligt. Att tolken har möjlighet att korrigera sig själv är ett viktigt verktyg som hjälper tolken i olika problematiska situationer. När

tolken formulerar sin tolkning på nytt behöver den inte vara fel utan korrigeringen kan användas p.g.a stilistiska orsaker. (Jones 2002: 81–82.)

För att undvika korrigeringar kan tolken tolka ord för ord för i viss mån. Att tolka för mycket ord för ord kan leda till att innehållet inte blir meningsfullt på målspråket eller att åhörare förstår det fel. När tolken ändå formulerar sin produkt kan han tolka budskapet även om han inte vet alla ord. Formuleringen hjälper tolken att tolka flytande även om det finns brister på målspråket. Det är möjligt att tolken vet något ord på källspråket men kan inte producera det på målspråket. (Jones 2002: 85–87.) Med källspråk menas det språk tolken tolkar från och med målspråket tolken tolkar till.

3.3.1.1 Orsaker till felaktig tolkning

Tolkarna förutspår ord och fraser som de kommer att tolka. Detta gäller speciellt om käll- och målspråket inte har likadan ordföljd. Det som förorsakar fel i tolkning behöver inte orsakas av att tolken har förutspått fel utan felen kan bero på olika orsaker, t.ex. tolken kan missuppfatta ett ord eller en fras eller att han inte ens har hört ordet. Tolken kan också tolka fel även om han har förstått talaren. (Jones 2002: 106–107.)

Tolken kan tolka fel utan att han ens märker det. Detta kan bero på att tolkarna inte har tillräckligt med kapacitet för att lyssna och analysera talaren. En annan orsak till att tolken utelämnar någonting är att han har glömt vad som sagts. Tolken kan även avsiktligt låta bli att formulera budskapet på nytt om åhörarna får informationen ändå i något annat skede eller redan har den. (Gile 1995: 200.)

Om tolken har tolkat fel finns det olika sätt att hantera situationen. För det första är det möjligt att den felaktiga tolkningen inte har stor betydelse för att förstå budskapet. Åhörarna har kanske inte märkt att tolken har tolkat fel. Tolken vill dock möjligen korrigera sig själv även om det inte behövs. För det andra finns det situationer där tolken gör fel som är på något sätt avgörande men att åhörare har ändå förstått budskapet trots den felaktiga tolkningen. Tolken behöver inte nödvändigtvis korrigera

sig själv men om han hinner korrigera kan det göras. För det tredje kan tolken göra fel och åhörare märker inte det. Då måste tolken korrigera sig själv så snabbt som möjligt även om han skulle skämmas. (Jones 2002: 107–108.)

Gile diskuterar (1997: 163–173) fel och utelämnningar med tanke på kognitiv belastning. Det är ofta dålig utrustning och miljö samt att tolken är inkompetent som förorsakar felaktig tolkning. Det kan tänkas att när det finns utelämnningar eller andra slags fel i tolkningen, är orsaken det att tolken inte vet ett rätt begrepp. Det är möjligt att det finns fel i tolkning därför att det används felaktiga termer men det också kan bero på kognitiv belastning. Ibland måste tolken vänta tills han har fått mera kapacitet för att kunna tolka och det belastar tolken på kognitivt sätt.

När tolken ska utelämna någonting kan det göras på två olika sätt. För det första om tolken ska lämna någonting bort, måste det vara sådant som inte påverkar förståelsen av innehållet. För det andra ska tolken ha tid för att ta distans med talet, t.ex. när det är fråga om ett svårt uttryck där det behövs tid för analys. Det som tolken inte borde göra, är det att börja tävla med talaren som är väldigt snabb. Då finns det risk för att tolken börjar tolka ord för ord eftersom det är brist på tid. (Jones 2002: 102.)

Jones (2002: 103) diskuterar tolkningssituationer där det finns en snabb talare och en färdig text på papper. Jones konstaterar att tolken borde få text före tolkning för att kunna förbereda sig väl. Om tolken får se texten några minuter före tolkningen borde tolken kunna läsa och anteckna siffror, namn, tekniska begrepp osv. eftersom just siffror, namn och terminologi angående temat är viktiga för att man ska lyckas med tolkningen. Det rekommenderas inte att tolka tal ord för ord på pappret utan att man ska lyssna på talaren. Det bästa sättet att lyckas med att tolka en färdig text är att lyssna på talaren och använda texten som stöd när det behövs, t.ex. med tanke på terminologi. Det vad Jones konstaterar är ett bra exempel och passar bra för min studie eftersom informanterna inte kunde bekanta sig med artiklarna hemma. Kommentarer om denna situation finns i avsnitten 4.1 och 4.3.

Det som inte så ofta kommer fram är talarens fel och hur det påverkar tolkningens kvalitet och tolken. Tolken måste bestämma om han tolkar talet ”fel” alltså på samma sätt som talaren har talat eller korrigerar talarens fel. Denna aspekt beror på vilket slags fel talaren har. Om det är fråga om ett misstag kan tolken tolka det direkt ”rätt” och inte först tolka fel och sedan korrigera. Misstag kan uppstå när det är fråga om siffror. Om talaren säger t.ex. *fem hundra och femtio tusen dollars* i stället för *fem hundra tusen dollars*, kan tolken tolka direkt *fem hundra tusen dollars*. (Jones 2002: 109.) Förstås måste tolken själv förstå vilken siffra som är rätt.

Ett annat fel som talaren kan göra är att han säger någonting fel, men tolken är inte helt säker på det om det är fel eller åtminstone hur korrigera det. Då är det bättre att tolken tolkar talet som talaren har talat och tillägger till slut: *...säger talaren men jag tror att talaren menade...* Det är också möjligt att talaren säger någonting helt fel men tolken vet inte hur det borde tolka. Då kan tolken tolka talet liksom talaren har sagt och tillägga *till slut ... säger talaren*. (Jones 2002: 109.)

Ibland kan det hända att talaren inte talar sitt modersmål och kan därför få med fel i sitt tal och vara oklar. Då kan tolken till slut konstatera att eftersom talaren inte talade sitt modersmål kan man inte vara helt säker på vad som har sagts. Korrigeringar beroende på talarens fel borde minimeras eftersom det irriterar åhörare. (Jones 2002: 110.) För att minimera risken för informanternas missförstånd använder talarna i min undersökning sitt modersmål.

Pauser i tolkning kan också räknas till fel i. Oftast anses fel dock vara omformuleringar. Setton (1999) har nämnt två olika pauser: tysta pauser och fyllda pauser. Den tysta pausen betyder att tolken vill koncentrera sig på tolkning, försöker formulera en mening eller hitta rätt ord eller uttryck. Typiskt för de fyllda pauserna är småord som *hmm*, *ää*, *öö*. Fyllda pauser används då tolken vill fortsätta tolkningen under diskussionen och vill visa att han formulerar sin tolkning. (Setton 1999: 246.) För många pauser rekommenderas dock inte eftersom de kan irritera åhörare och visa att tolken är osäker på sin egen tolkning.

3.3.1.2 Bariks kategoriseringar av fel

Tolken kan ha flertal fel i sin tolkning inom en kort tid. Felen kan gälla t.ex. namn och siffror. (Gile 1997: 163.) Forskare inom tolkning har analyserat tolkningsfel ur olika synvinklar. I felanalysen i avsnitt 4.2.3, utnyttjar jag Bariks (1994: 122–133) kategoriseringar av fel: utelämnningar, tillägg samt ersättningar och fel. Dessa tre kategorier har också underkategorier men jag analyserar bara enligt dessa huvudkategorier. Orsaken till det är att i mitt material finns det inte så omfattande skala av dessa underkategorier. Om jag hade analyserat t.ex. siffror och sifferuttryck, skulle jag ha kunnat ta med Bariks underkategorier.

Om tolkningen avviker från originaltexten eller från originaltalet, kan det orsakas av utelämnningar, tillägg eller ersättningar och fel (Barik 1994: 121). Med tanke på dessa utelämnningar, tillägg och ersättningar kan man diskutera om det är fråga om riktiga fel. Dessa kategorier kan dock räknas som fel om de på någon nivå förändrar innehållet (se tabellerna 4–6). Nyblom (2002: 28–30) har också diskuterat Bariks kategorisering av fel i ljuset av om det kan sägas vara riktiga felkategorier. Nyblom (2002: 30) diskuterar att tillägg inte är en riktig felkategori men konstaterar att man kunde ha tillägg som felkategori om man hade flera tolkar samt flera texter med i undersökningen.

Som ovan konstaterades har Barik kategoriserat fel som utelämnningar (*omissions*), tillägg (*additions*) samt ersättningar och fel (*substitutions and errors*). Dessa tre kategorier har också ett antal underkategorier som finns i tabellerna 4–6.

Enligt Barik är det fråga om utelämning (*omission*) om det saknas någon enhet i tolkning. I tabell 4 finns alla underkategorier för utelämnningar. I allmänt kan konstateras att om tolken har utelämning ändrar den inte helt innehållet jämfört med ersättningar och fel (se tabell 6). Det kan vara olika orsaker till utelämnningar, t.ex. försening med tolkningen (*delay omission*).

Tabell 4. Bariks underkategorier av utelämningar

utelämning (<i>skipping omission</i>)	Tolken utelämnar ett enskilt ord eller en kort fras men leder inte till stora konsekvenser med tanke på att förstå innehållet.
missförstånd (<i>comprehension omission</i>)	Tolken kan inte översätta en större enhet än bara ett ord och därför gör utelämning. Begränsad förlust av innehållet.
försening (<i>delay omission</i>)	Tolken är så försenad med tolkningen att han lämnar någonting bort. I den här kategorin finns också begränsad förlust av innehållet.
sammansättning (<i>compounding omission</i>)	Tolken kan förena olika betydelser med att utelägna någonting. Tolkningen kan ändra lite men det huvudinnehållet hålls ihop.

Den andra kategorin är tillägg (*addition*). Då det finns någon slags enhet i tolkningen som inte finns i talet och/eller i texten, är det fråga om tillägg. I tabell 5 finns fyra underkategorier för tillägg. Fast tillägg kan kategoriseras som fel ändrar det inte innehållet för mycket.

Tabell 5. Bariks underkategorier av tillägg

bestämning (<i>qualifier addition</i>)	Tolken har tillagt en bestämning eller en fras som inte finns i det ursprungliga talet.
preciserande tillägg (<i>elaboration addition</i>)	Tolken har tillagt någonting preciserande i text.
konjunktion och/eller bindeord (<i>relationship addition</i>)	Tillägg som förenar enheter som inte finns i det ursprungliga talet.
avslutning (<i>closure addition</i>)	Tillägg som gäller omformulering, utelämning eller fel som avslutar en meningsenhet men som tillägger ingenting viktig.

Den tredje kategorin enligt Barik är ersättningar och fel (*substitutions and errors*). Det är fråga om ersättningar och fel när en enhet som kan vara ett ord eller en hel mening har ersatts med annat ord eller men annan mening. Som det kan ses i tabell 6 finns det fem olika underkategorier för ersättningar och fel. I denna felkategori kan tolkningens innehåll förändra väsentligt beroende på vilken underkategori det är fråga om (t.ex. *gross phrasing change*).

Tabell 6. Bariks underkategorier av ersättningar och fel

ett litet semantiskt fel (<i>mild semantic error</i>)	Fel eller oklar översättning som förändrar innehåll bara litet.
ett grovt semantiskt fel (<i>gross semantic error</i>)	Lexikaliskt fel i tolkning som väsentligt ändrar innehåll. Fel begränsas till en enhet och påverkar inte annat innehåll.
en liten förändring i formulering (<i>mild phrasing change</i>)	Tolken tolkar innehållet inte helt på samma sätt som talaren har talat men påverkar inte vad som har sagts.
väsentlig förändring i formulering (<i>substantial phrasing change</i>)	Innehållet förändras väsentligt men i talets innehåll har inte helt förändras.
en grov förändring i formulering (<i>gross phrasing change</i>)	Tolkning är helt och väsentlig olik jämfört med vad som har sagts och ändras innehållet.

Fast jag inte kategoriserar mina exempel enligt dessa underkategorier har jag velat presentera dem kort. Jag har likadana motiveringar som Nyblom (2002) har om felkategorier och dess relevans i avhandling pro gradu. Om jag också hade mera informanter i min studie, skulle jag ha bättre möjligheter att kategorisera informanternas felaktiga tolkningar i underkategorier. I tabellerna 4–6 kan ses hurdana motiveringar är med tanke på enskilda underkategorier. Motiveringar skiljer inte mycket från varandra och oftast kan två olika underkategorier förenas, t.ex. *försening* i utelämnningar kan inkluderas i underkategori *missförstånd* (se tabell 4). Ibland kan det vara problematiskt att bestämma vilken underkategori det är fråga om när de har likadana motiveringar.

3.3.2 Namn och termer

Ord som jag kommer att analysera i felanalysen är organisationernas namn och termer som gäller temat för artiklarna, alltså matavfall. Till analysen har jag valt sådana ord som informanterna enligt transkriberingar har haft problem med.

Det är bra att diskutera hur man borde definiera vad som är namn och vad som är term. Nuopponen och Pilke (2010: 71) har konstaterat att det ibland kan vara problematiskt t.ex. bestämma om någon term hör till ett visst fackområde om den har nära anknytning till det vardagliga livet. Nuopponen och Pilke (2010: 77–78) har dock presenterat

kriterier enligt dem är det lättare att definiera egennamn. Ett av de kriterier som också passar för organisationsnamn i min studie, är att namn skrivs med stor bokstav, i någon mån med liten bokstav. När det diskuteras namn i sin vidaste mening, kategoriserar Nuopponen och Pilke (2010: 78–79) namn grovt i sju klasser och bland dem finns också organisationsnamn. Enligt den klassen finns det namn på myndigheter, föreningar, organisationer, företag, tidningar osv.

Term kan definieras som en benämning på ett fackspecifikt begrepp, som hör till ett visst fackområde samt är allmän bekant och är etablerat sig inom fackområdet (Aalto-yliopisto 2013). Termer kan också vara både en- och flerordstermer (Nuopponen och Pilke 2010: 62). I min studie finns det termer som hör till fackområdet matavfall, är etablerat sig inom sitt eget fackområde och bara en term på svenska och en term på danska är flerordstermer.

Inte bara namn utan också siffror och datum är sådana som tolkar ofta har problem att komma ihåg och de leder då till fel och utelämnningar (Setton 1999: 253). Det är bra att lägga märke till att egennamn är viktiga att kunna tolka rätt eftersom de spelar en viktig roll i tal. Namn innebär inte bara personnamn utan t.ex. geografiska namn och organisationernas namn. (Jones 2002: 43.)

En orsak till varför namn är svåra att komma ihåg är att namn är svårare att förutspå. Association till något annat ord eller annan sak saknas. Därför rekommenderas det att tolken skulle använda association för att bättre komma ihåg namn. Ett exempel kan vara att förena ett namn med något namn som är bekant, t.ex. släktingens namn. Namns uttal kan orsaka svårigheter för tolken. Om tolken inte alls kan förutspå namn måste han bara försöka tolka namn så nära som möjligt den riktiga versionen men detta betyder inte att tolken skulle lyckas med hundra procent. (Saresvuo & Ojanen 1988: 91.)

En viktig sak som kan underlätta att tolka namn är förkortningar. Tolkar som jobbar i internationella sammanhang borde skriva upp förkortningar, t.ex. länderna, men man ska vara noggrann med förkortningar för att inte blanda dem. Lista över olika organisationer borde tolkar också ha. Det som rekommenderas för tolkar är namn som

kommer upp ofta i sammanhang där tolken tolkar. Detta betyder att t.ex. olika organisationsnamn är mera eller mindre viktiga för tolkar, detta beror på i vilket sammanhang ska tolkas. (Jones 2002: 51.)

Gile (1997: 170) har diskuterat tolkning av namn och har lagt märke till namn som består av flera ord. Exempel som Gile presenterar är på franska *Association internationale des interprètes de conférence* på källspråket och tolkas på engelska *Association of Conference Interpreters* på målspråket. Som kan ses, är ordföljden inte likadan. Beroende på språkpar ska tolken vänta på tills han har hört hela namnet för att kunna tolka det och detta belastar tolkens minne.

Det som stöder tolkens bra kunnande i terminologi är det att deltagare t.ex. i konferenser använder en viss terminologi. Deltagare har förberett sig att diskutera och använda termer och antar att tolkar också kan tolka deras diskussion som innehåller fackspecifik terminologi. För några som inte så ofta behöver vissa termer och begrepp, spelar det inte en stor roll jämfört med dem som ofta använder fackspecifik terminologi. (Kurz 1993: 320.)

Vik-Tuovinen (2006: 73–74) har diskuterat fackterminologi och vilka utmaningar det ställer på tolken. Sällan är ord helt nya som tolken inte skulle ha hört om. Ord kan få en helt ny betydelse och det kan underlätta tolken att förstå och bättre komma ihåg dessa ord. Olika ämnesområden kan även använda samma terminologi. Detta kan också underlätta tolkens förberedelse när han inte behöver bli bekant med en ny terminologi varje gång när han förbereder sig. Facktermer som ofta kommer fram, t.ex. terminologi som används dagligen borde tolken vara medveten om. Det är bra för tolken om han följer aktivt massmedia där han kan lära sig nya ord och termer.

Eftersom tolkning är muntlig kommunikation och sker som ”real-time” får tolken nödvändigtvis inte så mycket kritik om bristande eller felaktig användning av terminologi jämfört med översättning och översättare. Deltagare på ett möte eller en konferens kan dock be tolken att förklara något på nytt om bristande terminologi stör åhörare. (Gile 2009: 95–96.)

Fast det inte krävs perfekt kunnande i terminologi av tolken, finns det vissa krav som ställs på tolken. Hietanen (2004: 282–284) har listat vad som krävs av tolken med tanke på språkkunskaper. Hietanen har listat språkkunskaper enligt A-, B- och C-språk. Det krävs mera språkkunskaper när det gäller A-språk jämfört med B- och C-språk, men i alla dessa språk antas att tolken kan förstå och tolka olika texter oberoende om det är fråga om en viss text och/eller stil.

4 ANALYS AV TOLKNINGSPOCESSEN

I detta kapitel i avsnitten 4.1–4.2.2 och 4.3 analyserar jag alla tre faser i tolkningsprocessen och utnyttjar informanternas svar på formuläret. I avsnitt 4.2.3 analyserar jag informanternas fel och korrigeringar och i samband med detta utnyttjar jag transkriptioner. Jag studerar utelämnningar, tillägg, ersättningar och fel samt korrigeringar. Jag analyserar namn och termer i skilda avsnitt. Namn och termer finns både i den svenska artikeln och i den danska artikeln, och båda språken behandlas i samma avsnitt.

I början av felanalysen presenterar jag alla ord som jag analyserar och ger också de finska översättningarna enligt artiklarna eftersom de här texterna finns också på finska. Som jag nämnde tidigare använder jag transkriptioner som exempel när jag diskuterar varför någon informant har tolkat på ett visst sätt.

4.1 Förberedelse bland studerandena

Som det redan har konstaterats (se avsnitt 3.2.1), påverkar förberedelse hur tolkning lyckas. Detta gäller inte bara professionella tolkar utan också tolkningsstuderande. Det hur mycket tolken förbereder sig varierar mellan tolkar och tolkningsstuderande, t.ex. beroende på erfarenhet av tolkning och hur goda språkkunskaper man har. Det vad förberedelse dock innebär, varierar inte avsevärt, åtminstone enligt den vad jag har märkt när jag läste informanternas kommentarer.

Jag berättade tidigare i denna avhandling (se avsnitt 3.2.1) om tre olika sätt att förbereda sig för tolkningsuppdrag. Informanterna i min undersökning kunde också förbereda sig på alla tre olika sätt. Det första sättet hur informanter förberedde sig skedde hemma. Informanterna kunde bekanta sig med likadana artiklar och göra ordlistor. Förberedelser i sista minuten motsvarar i min studie den tid då informanterna fick den första artikeln och de hade några minuter tid att bekanta sig med det. Som förberedelser under

uppdraget kan räknas då övningen hade börjat och informanterna fick den andra artikeln.

Det som kan konstateras enligt svaren är att alla informanter bortsett från informant Ä4 hade läst artiklar och olika slags texter som gällde matavfall i förväg på nätet. Tre kommenterade (G1, Ä6 och Ä7) att de hade gjort ordlistor som gällde temat. Texter som informanterna hade läst var på svenska, danska och finska.

- (1) Ä6: Läste en text om matavfall på danska/svenska/finska. Skrev upp några ord till en ordlista.

I exempel 1 kan ses att informant Ä6 hade förberett sig ordentligt eller så bra som det är möjligt med tanke på att informanterna inte kunde få artiklarna i förväg. Det som förklarar informantens (Ä6) läsning av en finskspråkig text eller de finskspråkiga texterna kan bero på att hans modersmål är svenska och kanske velat ha läst finskspråkig litteratur och på det här sättet ville förbättra och/eller upprepa sina språkkunskaper. Litteratur på alla möjliga språk som kommer att användas i tolkningssituationen är bra att läsa i förväg, liksom informant Ä6 har gjort.

Informant Ä4 förberedde sig inte alls. Han kommenterade i formuläret att han inte förberedde sig och fick veta temat lite före tolkningen började. Det att informant Ä4 inte hade förberett sig kan bero på att han inte var på plats under lektionen när temat berättades. Jag tror dock att informanten skulle ha frågat om temat om det hade varit fråga om ett ”officiellt” tolkningsuppdrag. Kanske informant tänkte att det inte var så farligt om man inte bekantar sig med materialet på förhand eftersom det är fråga om en övning.

Som det tidigare konstaterades borde tolken vara på alerten om det blir förändringar i schemat. Detta betyder i min undersökning för informantens (Ä4) del att han borde ha frågat t.ex. läraren eller mig om tolkningstemat om han visste att om en övning som används som undersökningsmaterial.

Informant G1 konstaterar att han hade läst den svenska artikeln redan hemma. Orsaken kan vara att när jag berättade om temat, sade jag på vilken internetsida texten finns. Jag berättade dock inte mera information än temat och sidan.

Förberedelse i sista minuten tycks ha orsakat problem för informant G1 eftersom informanterna fick artiklarna några minuter före övningen.

(2) G1: Jag skulle verkligen velat ha texten i förväg eller sen inte alls.

Exempel 2 visar att informanten är missnöjd med att han inte kunde få texten före tolkningsuppgiften och tänkte att därför inte lyckades så bra. Han säger att han inte behövde ha texten alls. Transkriberingen visar att han tolkade bra jämfört med hans egna kommentarer. I tolkningen från svenska till finska hade han inte många utelämnningar.

Informant Ä7 har likadana tankar som G1 i exempel 2. Informant Ä7 upplevde att han tittade för mycket på texterna eftersom han inte kunde se dem tillräckligt tidigt. Det skulle ha varit intressant att undersöka, hur bra informanterna skulle ha kunnat tolka om de t.ex. hade fått läsa den ena artikeln redan hemma.

Tredje förberedelseform sker under ett tolkningsuppdrag, tolken kan alltså ännu få material. Detta fick även mina informanter eftersom de först fick artikeln på svenska som tolkades och efter det artikeln på danska. Som jag berättade, har tolken möjlighet att läsa nytt material under tolkningsuppdrag under pauser. I min undersökning hade informanterna några minuter tid att läsa och tillägga ord och begrepp till sina ordlistor när de fick artikeln på danska. De kunde också i denna punkt utnyttja den svenska artikeln samt ord som kom upp där.

Positivt i informanternas förberedelser var att de hade läst och bekantat sig med materialet på alla språk som användes i tolkningsövningen. Det underlättar tolkningen om man har läst texter och gjort ordlistor på alla möjliga språk som behövs under tolkningen. Det är inte så önskvärt att göra ordlistor bara på ett språk eftersom om

tolken har t.ex. terminologi på ett språk (t.ex. på svenska) och borde tolka till finska men kommer inte snabbt ihåg någon term på målspråket, kan det leda till utelämnningar.

4.1.1 Informanternas upplevelser om förberedelserna

Fast informanterna förberedde sig upplevde de att någonting borde ännu ha gjorts annorlunda. Det är naturligt att det alltid finns någonting i den egna tolkningen man är missnöjd med. Det kan hända något oväntat som förorsakar att tolkningen inte går bra, t.ex. tekniken fungerar inte som man hade väntat fast det borde ha fungerat utan problem.

Tre informanter (G1, Ä6 och Ä7) skulle velat ha lyssnat mera danska före tolkningen, t.ex. på radio. Informant Ä6 skulle också velat ha läst mera danska. Enligt informanternas bedömning av språkkunskaper kunde de här tre informanterna förstå huvudinnehållet tillfredsställande i tydligt danskt tal om dagsaktuella teman (se tabell 3). De bedömde också att inte alls klarar av att förstå danska om nordiskt samhälle utan förberedelse. Transkriberingar visar att åtminstone informanterna i ämnesstudiegruppen (Ä6 och Ä7) lyckades ganska bra att tolka från danska, det finns nämligen inte så mycket pauser och utelämnningar som en informant (G1) i grundstudiegrupp har. Fast informanterna upplevde att de borde ha läst mera danska, lyckades de med tolkning från danska eftersom de ändå hade förberett sig och artiklarnas tema gällde aktuellt tema, delvis också nordiskt samhälle.

- (3) Ä7: Jag kunde ha lyssnat på talat danska för det kände svårt och det var länge sen jag hade lyssnat på talat dansk. Det är lättare att läsa text.

Enligt kommentaren i exempel 3 kan dras slutsats att det inte nödvändigtvis hjälper att förstå danskt tal fast man har samma tal i skriftlig form framför sig. Informant Ä7 kommenterade också att eftersom han inte fick materialet tidigt, tittade han för mycket på pappret och det kan ha orsakat svårigheter i tolkning från danska.

Annat som informanterna skulle velat ha gjort annorlunda eller mera före tolkning är söka och kolla mera termer för att tillägga dem till ordlistan.

(4) Ä5: förberett danska → finska, kollat upp fler danska termer → finska

Som kan ses i exempel 4 skulle en informant velat ha kollat mera termer mellan språkparet danska–finska. Detta språkpar kan förklaras med att informantens modersmål är svenska och han hade velat satsa på kunskaperna i finska. Han har bedömt att han klarar av tillfredsställande när han talar finska och lyssnar tal på danska om nordiskt samhälle utan förberedelser (se tabellerna 2 och 3).

4.1.2 Tolkningens betydelse för informanterna

Allmänt kan konstateras att det inte spelade en stor roll för informanterna att övningen användes som undersökningsmaterial. Informanterna förberedde sig på samma sätt som vanligt. Tre informanter (Ä4, Ä5 och Ä7) upplevde dock lite mera stress än vanligt men detta påverkade inte förberedelserna. Informant Ä7 förberedde sig lite bättre än vanligt. Eftersom informant Ä7 inte förklarade sitt svar så noggrant med tanke på vad han menade med lite bättre, kan det antas att han kanske läste mera olika texter än vanligt och använde mera tid att göra en ordlista.

(5) Ä5: större press att vara bra men förberedelserna var likadana som till andra tolkningsuppgifter.

Större press i exempel 5 kan förklaras på olika sätt eftersom informanten inte berättade mera i formuläret. Mitt antagande är att informanten kanske har tänkt att han borde lyckas eftersom det är någon annan som lyssnar på hans tolkning. Lärare lyssnar också ibland på studerandes tolkningar och då kan studerande ha större press med att lyckas med tolkning eftersom någon annan lyssnar och analyserar prestationer.

Alla tre informanterna (Ä4, Ä5 och Ä7) som kände lite stress var studerande i ämnesstudiegruppen. Detta kan betyda att de upplever att de nu på något sätt borde kunna förbereda tillräckligt bra, och allmänt kunna anpassa sig till övning som om de var fråga om ett riktigt tolkningstillfälle, att fast det är en övning måste man kunna ta det ”på allvar”. Informant Ä4 upplevde stress eventuellt även därför att han inte alls hade förberett sig (se avsnitt 4.1).

För informant G1 spelade det inte stor roll heller. Han konstaterade att om övningen skulle ha varit viktigare med tanke på studierna skulle han ha förberett sig mera. Denna kommentar kan tolkas att eftersom övningen inte var sådan uppgift som kommer att bedömas på kursen grundstudier upplevde informanten den mindre viktig.

Informant G2 har likadan åsikt som G1 har, alltså stressade inte för övning.

- (6) G2: Det påverkade inte så mycket. Vi har bandat några gånger redan tidigare så jag visste vad det betyder. Och jag själv väntade inget perfekt resultat, jag alltså övar ännu. Därför stressade jag inte heller på förhand.

Informant G2 i exempel 6 motiverar sitt svar med att han ännu övar tolkning. Här kan ses att studerande i grundstudiegruppen inte stressar för mycket i sådan övning eftersom han vet att man kanske inte ännu kan tolka så bra. Studerande i ämnesstudiegruppen stressar mera eftersom de kan uppleva att man borde kunna tolka bättre i den nivån. Eftersom studerande i är vana vid att tolka kunde de även ha stressat mindre än grundstudiegruppen.

I allmänt förberedde sig informanterna så mycket som de kunde. Vanligaste sätten var att söka termer och begrepp inom artiklarnas tema och informanterna läste också olika texter på nätet. Det som informanterna skulle velat ha gjort, var att lyssna mera på danska som upplevdes svårt att förstå och det kan förklaras med lite erfarenhet av studier i danska språket. En del av informanterna ville också ha flera termer i sina ordlistor. Det spelade inte stor roll för informanternas förberedelser att övningen var en del av en undersökning.

4.2 Genomförandet mellan två språkpar

I detta avsnitt diskuterar jag genomförandet av tolkning. Först analyserar jag genomförandet av tolkning med hjälp av informanternas kommentarer. Eftersom det var två språkpar i övningen kan det även finnas skillnader i tolkningen mellan olika språkpar. Skillnader kan gälla t.ex. talare, det var två olika talare med tanke på ett språkpar och den ena kan ha talat snabbare än de andra. I avsnitt 4.2.1–4.2.2 kommer fram informanternas kommentarer som har att göra t.ex. med talare, teknik och den fysiska miljön i allmänt. Syftet är att ta reda på vilka faktorer som orsakade svårigheter och vad som underlättade tolkningen.

4.2.1 Tolkning mellan svenska–finska

Alla informanter i min studie är eniga om att det var lätt att förstå talaren i språkparet svenska–finska. En informant (Ä5) upplevde talarens tempo lite för snabbt jämfört med andra informanternas kommentarer:

(7) Ä5: tempot var passligt, men ändå lite för snabbt för mig, bekant röst
[...]

Informant Ä5 konstaterar i exempel 7 att talarens röst var bekant och detta kan ha underlättat tolkningen. Eftersom talaren är lärare i tolkning lät lärarens röst bekant för informanten. Det spelar också roll om talaren är van vid att tala för tolkningsstuderande eftersom det kan antas att talaren vet vilka aspekter han ska ta hänsyn till, t.ex. beroende på om det är fråga om konsekutiv- eller simultantolkning. I konsekutivtolkning ska talaren veta att man ska ha pauser mellan sitt tal och inte tala ungefär en halv timme och sedan låta tolken tolka (jfr Tolkkunskap 2008: 72).

Två informanter upplevde att tekniken fungerade eftersom det inte orsakade problem. Eftersom alla andra inte kommenterade tekniken kan det antas att teknisk utrustning var bra och talaren kunde höras bra.

En informant upplevde att det underlättade tolkningen att man fick ha texten framför sig. Dock senare kommenterade samma informant att problem orsakades av att han tittade för mycket på pappret när han tolkade mellan språkparet svenska–finska. När man ser närmare på informantens transkription, finns det för mycket pauser och utelämnningar som kan ha orsakats av att han tittade för mycket på pappret.

Temat matavfall var också bekant för två informanter. Detta kan förklaras med att matavfall nuförtiden är ett aktuellt tema och det skrivs ganska mycket om matavfall i media.

Sällan finns det tolkningssituationer som skulle vara perfekta. I min undersökning upplevde informanterna också svårigheter. Kanske största problemet var att talaren talade för snabbt. Svårigheten gäller dock tre informanter (Ä4, Ä5 och Ä7) i ämnesstudiegruppen som kan ses i exempel 8.

(8) Ä4: Talaren hade väldigt snabbt tempo, talet började direkt + snabbt.
[...]

En orsak till talarens snabba tempo kan vara att man hade bråttom att utföra övningen. Först utförde grundstudiegruppen denna övning och svarade på frågorna. Det som tog lång tid tid, var den fas där grundstudiegruppen fyllde i formuläret. Efter det tolkade ämnesstudiegruppen och svarade på frågorna. En informant från grundstudiegruppen upplevde talarens tempo för snabbt. Detta kan bero på att informanten tittade för mycket på pappret och kunde inte hinna med tolkningen och därför kändes tempot för snabbt. Samma informant konstaterade att för honom var det problematiskt att hitta och/eller komma ihåg rätta ord och det kan ha orsakat eftersläpning i tolkningen.

För informanterna G2 och Ä6 var det problematiskt att komma ihåg vissa ord och termer och därför kunde de inte hinna så bra med tolkningen. När tolken börjar fundera för mycket på vissa ord kan det leda till utelämnningar och eventuellt tappar tolken större meningar än bara enstaka ord.

Det som man kunde uppleva som svårt och som verkligen var svårt, var det informanterna inte kunde se artiklarna före tolkningen och det ledde för några till att man började titta för mycket pappret. Möjligen tänkte informanterna att när de fick artiklarna några minuter före tolkning, att det bästa sättet är att bara följa texten. Informanterna G1 och Ä6 upplevde också temat som svårt och informant Ä6 konstaterade att eftersom temat var svårt, måste han fundera mera på enstaka ord och det ledde till eftersläpning.

4.2.2 Tolkning mellan danska–finska

Informanterna G3 och Ä4 tyckte att texten som man kunde ha framför sig hjälpte att tolka från danska till finska. Båda informanterna har dock motstridiga åsikter. Informant G3 upplevde hela tolkningen från danska till finska som svår eftersom det för honom är svårt att tolka från danska. Informant Ä4 skulle velat ha lyssnat mera på talaren men istället tittade han för mycket på pappret.

Största delen av informanterna kommenterade att talarens röst var lämplig och taltempot var inte för snabbt som kan ses i exempel 9.

(9) Ä6: talarens röst var OK, tempot var relativt ok.

Orsaken till informanternas kommentarer kan vara det att talaren för första gången läste texten för tolkningsstuderande. Detta betyder att talaren kanske tänkte att han ”måste” försöka tala långsammare så att informanterna skulle lyckas. Det borde dock tas hänsyn till att talaren får tala på det sättet som är normalt och/eller vanligt för honom. Sådana talare som talar ganska otydligt och snabbt borde dock på något sätt kunna tala så att tolkar och andra deltagare kan förstå. Det är problematiskt om talaren talar en timme och varken tolk eller åhörare har förstått vad har sagts (jfr Saresvuo & Ojanen 1988: 83–88).

I detta språkpar upplevde samma informanter temat som svårt som i språkparet svenska–finska. Mellan danska–finska läste två informanter (Ä4 och Ä7) för mycket på pappret och lyssnade inte på talaren. Enligt svaren kan allmänt konstateras att informanterna hade likadana problem.

Fast talarens tempo upplevdes som lugnt och lämpligt som underlättade tolkningen, fanns det också annorlunda kommentarer om talarens sätt att tala. Två informanter (G1 och G2) från grundstudiegruppen tyckte att talaren var för snabb.

(10) G2: [...] det var svårt att komma på orden och tolkningen var också snabbare än sv-fi.

G2:s kommentar i exempel 10 kan förklaras på det sättet att han försökte komma ihåg ord och kanske därför kunde inte hänga med talarens tempo. I transkriberingen finns ganska mycket omformuleringar och pauser och det betyder att informanten försökte hitta ord och det kan ha lett till det att informanten upplevde talarens tempo vara snabb.

Informanterna (Ä5 och Ä7) från ämnesstudiegruppen konstaterade också att talarens tempo var lugnt och tydligt. Informant Ä7 konstaterade att det för honom är dock lite svårt att förstå danska och därför upplevde han talarens tempo för snabbt fast han kommenterade att tempot var lugnt. Sådana motstridiga åsikter kan bero på att om tolken inte hinner med tolkningen, kan det verka som om talaren skulle tala för snabbt. Om tolken dock hinner tolka all väsentlig information, kan han uppleva talet som lugnt.

Ännu en sak som orsakade svårigheter bland informanterna var svåra ord och det ledde till flera utelämnningar. Tre informanter tyckte att det helt enkelt är svårare att tolka från danska. Fast studerandena skulle ha gått kurser i danska, betyder det inte automatiskt att tolkning från danska skulle ha varit lätt. Erfarenhet i tolkning från danska skulle kanske ha underlättat i denna övning.

Eftersom informanterna tolkade ensamma i kabiner, spelade denna aspekt en roll för hur bra informanterna lyckades. Fem informanter konstaterade att en annan tolk i samma

kabin kunde ha hjälpt med att skriva rätta ord, siffror och namn på pappret. Sådana kommentarer kan sägas vara helt vanliga bland informanterna eftersom oftast upplevs bl.a. siffror och namn som svåra att komma ihåg (se avsnitt 3.3.2).

En informant tänkte att tolkningskollegan skulle ha kunnat visa den punkt i texten där talaren är. Detta hjälpmedel kan vara positivt eller negativt beroende på informant och hans sätt att tolka. Om informanten är van vid att följa texten samtidigt när han tolkar är det positivt. Som negativt kan det upplevas om det redan känns för svårt att hänga med i tolkningen och om talaren också säger någonting annat än bara det som finns i den färdiga texten.

4.2.3 Felanalys av svenska och danska organisationsnamn och termer

Det finns olika möjligheter att strukturera detta analyskapitel, t.ex. enligt språkpar, namn och termer samt felkategorier. Jag har bestämt mig att analysera enligt felkategorier samt enligt namn och termer. Först analyserar jag utelämnningar men jag har namn och termer i skilda avsnitt med kursiverade rubriker (se avsnitt 4.2.3.1). I avsnitt 4.2.3.2 koncentrerar jag mig på tillägg i namn och termer. I avsnitt 4.2.3.3 analyserar jag ersättningar och fel och jag har namn och termer i skilda avsnitt med kursiverade rubriker. I alla avsnitt analyserar jag först ord från den svenska artikeln och sedan ord från den danska artikeln. För att undvika för många avsnitt analyserar jag namn och termer inte i skilda avsnitt enligt språkpar. Jag visar också eventuella korrigeringar som informanterna har gjort när de har tolkat artiklarna.

Som jag tidigare berättade, använder jag kategoriseringar enligt Bariks modell men inte underkategorier eftersom i mitt material inte finns så omfattande skala av dessa underkategorier.

Ord som jag kommer att analysera finns i två olika kategorier: organisationsnamn och termer i anknytning till matavfall. Jag har valt sådana namn och termer som har att göra med artiklarnas tema och nordiskt samhälle. Organisationsnamn i den svenska artikeln

är *Nordiska Ministerrådet* (*Pohjoismainen ministerineuvosto*, 2 ggr) och *svenska Naturvårdsverket* (*Ruotsin luonnonsuojeluvirasto*, 1 gång). Termer som gäller temat matavfall är *matavfall* (*ruokajäte*, 3 ggr), *livsmedelssvinn* (*ruokahävikki*, 3 ggr), *matsvinn* (*ruokahävikki*, 2 ggr), *livsmedel* (*ruoka*, 1 gång), *övergödning* (*liikalannoite*, 1 gång), *utsläpp av växthusgaser* (*kasvihuonekaasupäästöt*, 1 gång).

Totalt undersöker jag förekomster av namn 3 gånger och termer 11 gånger i den svenska artikeln. Både obestämd och bestämd form samt singularis och pluralis finns representerade. De utvalda termerna på finska representerar närliggande begrepp. Detta kan också påverka analysen att hur noggrant man är med det om informant har tolkat t.ex. *livsmedelssvinn* som *ruokajäte* eller *ruokahävikki*. De finska ekvivalenterna härstämmer från artikelns parallella texter (på danska och på svenska).

I den danska artikeln finns organisationsnamnen *Nordisk Råd* (*Pohjoismainen neuvosto*, 5 ggr), *Rådet* (*neuvosto*, 1 gång), *Nordisk Ministerråd* (*Pohjoismainen ministerineuvosto*, 2 ggr) och *Nordisk Råds Miljøudvalg* (*Pohjoismaiden neuvoston kansalais- ja kuluttajavaliokunta*, 1 gång). Termerna i den danska artikeln är följande: *madspild* (*ruokahävikki*, 4 ggr), *udslip af klimagasser* (*kasvihuonekaasupäästöt*, 2 ggr), *madaffald* (*ruokajäte*, 3 ggr), *affaldshåndtering* (*jätehuolto*, 2 ggr), *madsvineri* (*ruokahävikki*, 2 ggr), *klimaregnskabet* (*ilmastotase*, 2 ggr) och *madrester* (*ruokajätteen*, 1 gång).

Totalt undersöker jag 9 gånger av olika namn och 16 gånger förekomster av olika termer i den danska artikeln. Liksom i den svenska artikeln, kan namn och termer också finnas i obestämd och bestämd form samt i singularis och pluralis.

Som det kom fram, är artiklarna på svenska och på danska ekvivalenterna med de finska artiklarna. Man kan alltså inte veta vilken text och vilket språk som är en källtext och ett källspråk. Eftersom jag inte kommer att visa alla utelämnningar och andra fel i exemplen, visar jag antalet mängd av dessa fel (se bilaga 3 och 4) som skilda tabeller med tanke på svenska namn och termer samt danska namn och termer. Med hjälp av tabeller är det möjligt att ge en helhetsbild av hur många fel informanterna har gjort. Tabellerna finns i

bilagor eftersom de är för stora för att placera inne i texten. I tabellerna är också med antalet korrigeringar och antalet rätta tolkningar. I bilaga 3 där finns svenska namn och termer, är 6 informanter med eftersom en informant (G3) hade problem med att bända sin tolkning mellan språkparet svenska–finska.

I artiklarna (bilagorna 1 och 2) där namn och termer finns, har jag kursiverat alla namn och termer så att de lätt kan hittas. I exemplen använder jag också kursivering när jag visar vilka ord informanterna har haft problem med. I tabellerna som finns i bilagorna 3 och 4 finns namn och termer i den ordning de finns i artiklarna. Om t.ex. en term har skrivits med stor bokstav i artikeln, har jag skrivit den också med stor bokstav i bilaga för att de skulle vara lättare att hitta.

4.2.3.1 Utelämnningar

Utelämnningar är den vanligaste kategorin för informanternas fel. Det kan finnas flera orsaker till utelämnningar. En orsak kan vara att båda talarna upplevdes tala för snabbt av en del av informanterna och de kunde därför inte hela tiden hänga med i tolkningen.

Utelämnningar i organisationsnamn

Två olika organisationsnamn kommer inom en kort tid i den svenska artikeln och därför finns de också i ett och samma exempel. Alla informanter utom Ä6 har tolkat rätt eller fel namnet *Nordiska Minsiterrådet* i början av artikeln. Informant Ä6 är den enda som hade utelämnat både namnet *Nordiska Ministerrådet* och *svenska Naturvårdsverket*. Dessa namn kommer genast i början av artikeln men i transkriberingar ses att informanten hade börjat tolka lite senare. Alla informanter i ämnesstudiegruppen har utelämnat *svenska Naturvårdsverket*. Informanterna G1 och G2 har tolkat *svenska Naturvårdsverket* antingen rätt eller fel. Informant G3 kunde inte bända sin tolkning från svenska på grund av tekniska problem.

- (11) Talaren: [...] Nordiska Ministerrådet och *svenska Naturvårdsverket* har räknat [...]
 Ä7: [...] Nordiska Ministerrådet on laskenut [...]

Informant Ä7 i exempel 11 har utelämnat det andra organisationsnamnet. När tolken utelämnar en kort fras leder det inte till stora konsekvenser med tanke på innehållet. I transkriberingen finns ingen paus så det kan antas att informanten inte började fundera på namnet *svenska Naturvårdsverket*. Han kan ha hört namnet men kunnat genast tänka att han inte kan tolka det och fortsatte med tolkning för att hinna med talaren.

Andra informanter som hade utelämnat *svenska Naturvårdsverket*, hade börjat tolka senare, det finns inga pauser som skulle betyda att informanterna funderade på namnet. Eftersom det kommer två olika namn inom en kort tid och redan i början av artikeln kan informanterna uppleva att det är för svårt att komma ihåg två namn så snabbt och velat fortsätta sin tolkning.

När namnet *Nordiska Ministerrådet* kommer andra gången i den svenska artikeln, har tre informanter utelämnat det.

- (12) Talaren: [...] visar en färsk nordisk studie som finansierats av *Nordiska Ministerrådet*. De vanligaste varugrupperna [...]
 Ä6: [...] (.) on tehty tämmönen tutkimus ja tavallisimpia [...]

I exempel 12 har informant Ä6 utelämnat organisationsnamnet *Nordiska Ministerrådet*. Orsaken till utelämnning kan vara det den mening där namnet finns, är lång och det kan ha belastat informantens minne. Detta betyder också att om meningen är lång måste tolken vänta en liten stund för att kunna formulera den på målspråket. Skillnaden i ordföljden mellan olika språk kan förutsätta att tolken ska vänta att talaren säger mera innan man kan tolka. Då riskerar tolken att tappa en del av innehållet. Den del som informant hade utelämnat, påverkar inte innehållet att t.ex. åhörare inte skulle ha förstått det. I denna mening är kanske viktigare veta vad som har undersökts, inte vem har finansierat.

När den danska artikeln tolkades hade informanterna också utelämnningar. Ordet *Råd* kom i texten bara en gång och alla andra utom G2 har tolkat den. Informant G2 har en fylld paus. Informant G2 använder *mm* som kan betyda att han funderar på ordet men vet inte det eller kommer inte ihåg det.

Fyra informanter har utelämnat *Nordisk Råd* i samband med *Nordisk Råds årlige topmøde*.

- (13) Talaren: [...] De nordiske lande diskuterede i forbindelse med *Nordisk Råds årlige topmøde* [...]
 G1: [...] Pohjoismaiset maat keskustelivat (.) lanseeraavansa [...]
 G3: [...] Pohjoismaat keskustelivat (.) (ää) vuosittaisessa huippukokouksessa [...]

I exempel 13 finns två informantens tolkningar och båda har utelämnat namnet *Nordisk Råd*. Det som har orsakat utelämnningar kan vara att de skulle ha velat ha mera ord och termer på pappret. Informanterna kommenterade detta i formuläret så det kan antas att brist på termer påverkade tolkningen. Informant G3 kommenterade också att hela tolkningssituationen var svår mellan danska–finska eftersom han har svårt att förstå danska.

Utelämnningar i termer

I tolkningar av den svenska artikeln finns flera utelämnningar som mestadels är fyllda pauser. Det finns dock utelämnningar där det inte finns pauser och åhörare märker då nödvändigtvis inte att det saknas någonting, speciellt om utelämningen inte förändrar innehållet och helheten ännu kan förstås.

- (14) Talaren: [...] skulle vara runt 120 miljoner kronor per år. *Matsvinnet* måste minska. I Sverige arbetar [...]
 Ä5: [...] noin 120 miljoonaa kruunua vuosittain. Ruotsissa tehdään työtä [...]

Som kan ses i exempel 14 finns det inte paus utan informanten fortsätter med sin tolkning. När jag gick igenom transkriberingen märkte jag att informanten inte hade så många pauser. Informanten konstaterade i formuläret att för honom var det lite svårt att hinna tolka vilket kan förklara utelämningarna i hans tolkning. Termen som saknas finns i en mening som är ganska kort.

I början av den danska artikeln kommer termen *madspild* (se bilaga 2). Två informanter (G1 och G3) hade utelämnat termen med en tyst paus. Det att nästan alla hade tolkat termen kan bero på det att det redan kom i början av artikeln och informanterna kunde hänga med när de tolkade första meningen.

Tre informanter hade utelämning när de borde ha tolkat termen *madspildet* i sjätte stycket och i första meningen i texten. Två informanter har en paus medan informant Ä6 har lämnat termen bort utan paus.

- (15) Talaren: [...] Undersøgelser viser, at *madspildet* eksempelvis i Danmark og Sverige svarer til henholdsvis [...]
 Ä6: [...] Tutkimukset ovat osoittaneet, että esimerkiksi Tanskassa ja Ruotsissa ovat suurimmiten [...]

Informanten har i exempel 15 utelämning men har ingen paus. Tolkningen sker smidigt eftersom tolkningen inte avbryts med paus.

Termen *udslip af klimagasser* kan antas vara en av de svåraste termerna att tolka. Ingen av de sju informanterna hade tolkat det utan hade utelämning. Termen består av tre olika ord som kan ha orsakat svårigheter. Termen borde ha tolkats på finska så att man tolkar först *klimagasser* och sedan *udslip*. Detta visar igen att tolken ibland måste vänta på talaren innan han kan tolka vidare.

- (16) Talaren: [...] Det store madsvineri er ikke bare en belastning for økonomien. Det koster også dyrt på *klimaregnskabet*. [...]
 G3: [...] Suuri ruokajäte jätteeet ovat sekä (.) että (.) (ää) [...]

I exempel 16 har informant G3 tre pauser inom en kort tid och utelämnar bl.a. termen *klimaregnskabet*. Informanten har alltså två tysta pauser och en fylld paus som avbryter tolkningen och för åhörare kan det vara svårt att förstå vad sägs. Informanten konstaterar flera gånger i formuläret att det var svårt att tolka från danska eftersom han bara har gått grundkurs i danska.

De två sista termerna i den danska artikeln utelämnade informanterna med pauser. De här termerna var *madspild* och *madaffald*. Det förstnämnda utelämnades av fem informanter och den andra termen utelämnades av två informanter. Orsaken till utelämningar kan vara det att igen kom två termer inom en kort tid och meningen var lång. De här termerna kom också i slutet av artikeln och kan ha belastat informanternas minne. Den danska artikeln tolkades efter den svenska artikeln så informanterna kan ha varit trötta.

Fast jag inte visade alla utelämningar som informanterna gjorde, kan ändå konstateras att största delen av utelämningarna var tysta eller fyllda pauser. Några gånger hade informanterna fortsatt tolkning fast de utelämnade namn och/eller begrepp. Orsaken till pauser kan vara det att informanterna upplevde talarens tempo för snabbt och kunde inte hänga med tolkning.

4.2.3.2 Tillägg

Eftersom det inte finns lika mycket tillägg i informanternas tolkningar jämfört med utelämningar behandlar jag både organisationsnamn och termer i samma avsnitt. Det kan konstateras att ju mera tolken har utelämnat desto mindre tillägg finns det.

I organisationsnamn finns bara ett tillägg och det finns i den danska artikeln. Tillägg är dock sådant som inte förändrar textens innehåll.

(17) Talaren: [...] Rådet besluttede derfor [...]

Ä6: [...] *Pohjoismainen* neuvosto päätti [...]

I exempel 17 ses hur informant Ä6 har tillagt ordet *Pohjoismainen* (*Nordisk*) före *Rådet*. Tillägget ändrar inte textens innehåll. Möjligen har informanten tillagt *Pohjoismainen* eftersom det har tidigare nämnts *Nordisk råd* och *Nordisk ministerråd* i båda artiklarna och informanten använder automatiskt *Pohjoismainen* i samband med *Rådet*.

Bland termerna finns inte heller många tillägg. I den svenska artikeln har en informant (Ä7) tillagt ett ord.

(18) Talaren: [...] I Norden finns stor potential att minska livsmedelsvinnet [...]

Ä7: [...] Pohjoismaissa on paljon potentiaalia vähentää ruokahävikkiä *hävikkiä* [...]

I exempel 18 har informant tillagt en kortare form av *livsmedelsvinnet*, alltså *svinnet* (*hävikki*). När tolken upprepar ord kan det betyda att han hinner bra med tolkning och vill inte ha tysta pauser och därför upprepar enstaka ord. Detta tillägg förändrar dock inte textens innehåll.

I samband med tolkningen av den danska artikeln har informant Ä6 ett kompletterande tillägg men det förändrar inte textens innehåll.

(19) Talaren: [...] en grundig analyse af problemet med madspild [...]

Ä6: [...] mikä on suurin ongelma *tässä näin* ruuanhävikissä [...]

Informant Ä6 har tillagt i exempel 19 *tässä näin* (*i det här*). Med sådant tillägg kan tolken visa att han försöker komma ihåg rätt ord och eftersom han inte vill ha en paus, använder han kompletterande tillägg. Enligt transkriptioner har informanten kunnat fortsätta tolkning ganska smidigt. Om informanten hade börjat fundera mera på termen *madspild*, kunde han inte kanske hinna med tolkning och det skulle ha lett till eventuella utelämnningar eller pauser.

Tillägg i informanternas tolkningar kan antas vara kompletterande tillägg. Detta betyder att informanterna upprepar namn eller term eftersom inte ville ha pauser och kanske försökte komma ihåg rätt ord.

4.2.3.3 Ersättningar och fel

Detta avsnitt om ersättningar och fel behandlar tolkningar där informanterna har ersatt ett eller flera ord vilket kan anses vara fel om de förändrar innehållet för mycket. Om tolken inte vill ha pauser och försöker hitta något lämpligt motsvarande ord kommer ersättningar lätt med i tolkningen. Som Bariks kategorier av ersättningar och fel visar kan det vara fråga om semantiska fel och olika slags formuleringar som mer eller mindre ändras innehållet.

Ersättningar och fel i organisationsnamn

Två informanter i min studie har tolkat organisationsnamn felaktigt på samma sätt. Jag presenterar bara den andra tolkningen eftersom de var likadana. Båda har tolkat *Nordiska Ministerrådet* på samma språk som talaren läste det på, dvs. på svenska.

- (20) Talaren: [...] *Nordiska Ministerrådet* och *svenska Naturvårdsverket*
 [...]

 G2: [...] *Nordiska Ministerråd* ja Ruotsin luonnon- *naturvårdverket*
 [...]

Troligtvis kan informanten inte i exempel 20 snabbt komma ihåg vad organisationen heter på målspråket och vill inte vara för mycket försenad i sin tolkning.

I exempel 21 har informant G1 tolkat namnet fel från svenska till finska. Det finns också en tyst paus och enligt den kunde man inkludera exemplet också i kategorin utelämnning.

(21) Talaren: [...] som finansierats av Nordiska *Ministerrådet*. [...]

G1: [...] Pohjoismainen (.) neuvosto [...]

Som kan ses i exempel 21 har informanten en tyst paus mellan orden *Pohjoismainen* och *neuvosto*. Pausen mellan orden kan betyda att informanten funderar på ordet *Minister* men är inte säker på ordet eller kan inte nödvändigtvis höra det rätt och därför tolkar han bara *neuvosto* (*Rådet*). Fast felet inte är så stort, kan åhörare delvis missförstå innehållet. Det var fråga om en studie som har finansierats av *Nordiska Ministerrådet*, inte *Nordiska Rådet*.

(22) Talaren: *Nårdisk Råd* vil bekæmpe [...]

G2: *Nårdisk Råd* on ruennut [...]

Ä4: Pohjoismainen *ministerineuvosto* (.) [...]

Ä6: Pohjoismainen *yhteisö* (.) [...]

I exempel 22 tolkar informant G2 igen organisationsnamn på samma språk som talaren använder, alltså på danska. Enligt transkribering verkar denna informant tolka organisationsnamn antingen på källspråket eller inte alls tolka den. Informant G2 kommenterade att för honom var det svårt att komma ihåg rätta ord på båda språken och det kan vara orsaken till hans felaktiga tolkning.

Informant Ä4 tolkar namn felaktigt, han tolkar *ministerineuvosto* (*Ministerråd*) fast det är fråga om *neuvosto* (*Råd*). Detta namn kategoriserar jag till ersättningar och fel eftersom *Ministerråd* och *Råd* inte är samma organisation. Detta namn kunde också tänkas kategorisera som tillägg.

Den tredje informanten i exempel 22 ersätter ordet *Råd* (*neuvosto*) med *yhteisö* (*samfund*). Efter detta har informanten en tyst paus som kan betyda att informanten inte är helt säker på om hans tolkning är rätt men han börjar inte fundera och omformulera namnet utan fortsätter tolkningen. Informant Ä6 kan ha tolkat namnet fel eftersom han upplevde artiklarnas tema för svårt enligt vad han har svarat på formuläret.

Följande ersättning eller fel kan leda till större missförstånd bland åhörarna jämfört med t.ex. föregående exempel eftersom det ord informant Ä4 ersätter betyder inte samma sak som det rätta ordet.

(23) Talaren: [...] *Rådet* besluttede derfor [...]

Ä4: [...] Ja *ministeriö* päätti tästä [...]

I exempel 23 har informant Ä4 tolkat *Rådet* (*neuvosto*) som *ministeriet* (*ministeriö*) från danska till finska. Dessa ord betyder dock inte samma organisation och kan därför tänkas vara fel tolkat. Åhörare kan dock förstå den enskilda meningen och textens innehåll fast namnet är fel tolkat. Det kan vara att åhörare inte ens märker det att tolken har tolkat fel. Åhörare kan kanske också själv blanda orden *neuvosto* och *ministeriö*. Informant Ä4 har också senare tolkat *Ministerrådet* som *Ministeriet* (*ministeriö*). Han verkar blanda dessa namn i den danska artikeln. Han kommenterade att kunskaper i danska är bristfälliga och också att det var många svåra ord i texten. Det kan vara att t.ex. organisationsnamn var just dessa svåra ord.

Ersättningar och fel i termer

Det finns två tolkningar i mitt material där det förekommer ersättningar och fel i samband med termer i den svenska artikeln. Ordet där det finns två olika feltolkningar är *matavfall* som redan finns i början av artikeln.

(24) Talaren: Om *matavfall* minskade [...]

G1: (.) jos *Suomen jäte* pienenisi [...]

Ä4: Jos (.) *ruuan* (.) *vähentäminen vähennys* vähenisi [...]

I exempel 24 tolkar informant G1 ordet delvis fel. Det finns dock en rätt tolkning när det gäller ordet avfall (*jäte*). Informanten har också en tyst paus i början som kan antas betyda att han försöker att komma ihåg rätt ord.

I samma exempel, i början av artikeln har informant Ä4 tolkat ordet *matavfall* fel och korrigerar det men tolkningen är fortfarande fel. Också denna informant har pauser i sin tolkning vilket betyder att informanten formulerar sin tolkning men lyckas inte helt med det. Som kan märkas i exempel 24, försöker informanten hitta den finska motsvarigheten till *avfall* men lyckas inte och ersätter det med en paus.

Termen *övergödning* orsakade svårigheter för informanterna. Endast en informant har tolkat dessa men delvis fel. Andra informanter har en utelämning.

(25) Talaren: [...] till exempel kostnader för *övergödning* [...]
 Ä5: [...] kuten *rehevöityminen* [...]

Termen i exempel 25 är fel och borde ha tolkats som *liikalannoitus*. Efter den här termen har informant en paus och kanske funderar han ännu på ordet men fortsätter tolkning och tolkar följande ord rätt.

I den danska artikeln finns också term där informanterna har gjort ersättningar fel.

(26) Talaren: [...] at opprioritere samarbejdet om *affaldshåndtering* [...]
 Ä7: [...] toivovat yhteistyötä *tässä asiassa* [...]

I exempel 26 har informant Ä7 ersatt ordet *affaldshåndtering* (*jätehuolto*) med *tässä asiassa* (*i detta ärende*). Detta kan tolkas som fel eftersom i samband med *tässä asiassa* kan åhörare inte nödvändigtvis veta vad tolken och/eller talaren menar. Speciellt om man inte har lyssnat noggrant, kan det vara svårt att veta vad *tässä asiassa* hänvisar till. Fast informanten har tolkat ordet fel, kan åhörare eventuellt anknyta *tässä asiassa* till *matavfall* (*ruokahävikki*) som har kommit fram i början av artikeln.

(27) Talaren: [...] *Det store madsvineri* [...]
 G2: [...] *Se ei tarkoita vain* [...]
 G3: [...] *Suuri ruokakato on* [...]

I exempel 27 finns två olika ersättningar och/eller fel. Informant G2 har ersatt *det store madsvineri* (*det stora matsvinnet*) och tolkat *se* (*det*). Åhörare kan inte nödvändigtvis

anknyta ordet till *madsvineri* eftersom *det* kan syftas till något som redan har sagts. Informant G3 då ersätter *madsvineri* (*matsvinn på svenska, ruokahävikki på finska*) med *ruokakato* (motsvarar nästan som *ruokahävikki*) som inte är stort fel jämfört med G2:s tolkning. Åhörare kan kanske förstå vad som menas med *ruokakato* eftersom det redan har kommit fram att det talas om *matavfall*.

- (28) Talaren: [...] Det koster også dyrt på *klimaregnskabet*. [...]
 G3: [...] Se ko- maksaa myös s- paljon talous (ää) (.) *ympäristölle*.
 [...]
 Å5: [...] mutta myös (.) myös mutta myös *ympäristöön*. [...]

I exempel 28 finns två informanternas tolkningar och andra informanter som hade tolkat fel hade också tolkat *klimaregnskabet* som *ympäristö*. Samma term kommer två gånger i artikeln och i exempel 28 finns meningen då termen nämndes första gången i artikeln. Det varför informanterna hade tolkat ordet som *ympäristö* kan bero på det att det är fråga om ord som hör till samma tema, alltså *klimat* (*ilmasto*) och *miljö* (*ympäristö*) och det kan vara lätt att blanda dem. Fast de betyder lite olika saker är felet inte så stort att det skulle påverka innehållet.

Termen *klimaregnskabet* (*ilmastotase*) orsakade svårigheter för alla informanter. Två informanter hade också utelämnningar och fem andra informanter tolkade fel eller ersatt termen då det nämndes andra gången i artikeln. Orsaken till felaktiga tolkningen kan vara att ordet *ympäristö* används mera i diskussion om miljö- och klimatfrågor i tolkningsövningar med tanke på detta tema och därför känns det bekant och är lättare att komma ihåg.

Det finns en korrigerings i informanternas tolkningar och därför har jag inte eget avsnitt för korrigeringar. När jag skrev min kandidatavhandling (Varis 2012) om sifferuttryck och undersökte fel och korrigeringar, fanns de mera än bara ett fel. En del av siffrorna var skrivna som numeriskt i artiklarna och informanterna har eventuellt kunnat lättare hitta dem i texten och korrigera jämfört med namn och termer. I denna studie finns det en korrigerings i namn från den svenska artikeln.

- (29) Talaren: [...] *Nordiska Ministerrådet* och svenska Naturvårdsverket har räknat [...]
 G1: [...] *Pohjoismainen neuvosto* → *ministerineuvosto*, Ruotsin luonnonsuojeluvirasto [...]

I exempel 29 kan ses att informanten korrigerar sitt fel genast och har inga pauser. Detta kan förklaras så att dessa två organisationsnamn kom i början av artikeln och om informanten har följt texten, har han kunnat korrigera namnet med hjälp av den. Informant G1 kommenterade att han läste för mycket på pappret vilket orsakade svårigheter men i början av tolkning verkar han ha haft nytta av texten.

4.3 Reflektion

Den sista fasen i den trefasiga tolkningsprocessen är reflektion som innebär diskussion och feedback angående tolkning, vad som var bra och vad kunde ha förbättrats. I formuläret frågade jag också om denna fas där informanterna kunde kommentera sin egen tolkning.

Med tanke på reflektion kunde informanterna kommentera sin egen tolkning och också andra tolkars prestationer. Kommentarer kan gälla både positiva och negativa saker. I min undersökning upplevde två informanter att de kunde tolka det huvudinnehållet när det gäller språkparet svenska–finska.

- (30) G1: jag förstod nog grundtanken och fick den överförd.

Ä7: Jag tror att jag fick med i tolkningen det centrala innehållet.

Båda informanterna i exempel 30 konstaterar att de kunde tolka det huvudinnehållet från svenska till finska. Även transkriptionerna, visar att de har lyckats med innehållet. Fast det finns pauser och utelämnningar, saknas det inte så mycket att åhörare inte skulle kunna förstå vad som har sagts.

En informant har kommenterat att man inte ska stanna för länge för att tänka på enskilda och obekanta ord. Den här kommentaren var informant G2:s som hade tolkat organisationsnamn på samma språk som talaren använde. Denna kommentar kan förklara de varför informant inte tolkade namn till målspråket.

Två informanter tyckte att de kunde komma ihåg med några svåra ord och termer. En informant konstaterar också att när han hade funderat en liten stund på ord, kunde han komma ihåg dem. När jag har gått igenom transkriberingar syns det att denna informant har kunnat fortsätta ganska bra tolkningen efter pauser.

Mellan språkparet danska–finska kommenterade fyra informanter av sju att det inte finns någonting som gick bra mellan danska–finska. Sådana kommentarer förklarar av att tolkning från danska har upplevts svårare av informanterna. Om det på kurserna i danska betonas mera skriftliga än muntliga kunskaper är det möjligt att tolkning från danska är ännu svårt (se Vaasan yliopisto 2011).

I detta språkpar försökte en informant (G2) fortsätta att tolka och inte fastna på enskilda och obekanta ord. Samma sak var i språkparet svenska–finska och informant var också G2. Informant Ä7 kommenterade att han kunde tolka huvudinnehållet och informant Ä6 att han kunde tolka de viktiga punkterna på förenklat sätt. Att informanten kan tolka på förenklat sätt kan betyda att han kan lämna någonting bort men inte viktiga ord och termer och att innehållet kan förstås fast det finns utelämnningar.

Informanterna hade också olika tankar om vad som kunde ha förbättrats. Även professionella tolkar anser att de kunde ha gjort någonting i sin tolkning bättre men dessa kommentarer är sådana som man kan tänka på för följande och senare tolkningsuppdrag för att ännu bli bättre som tolk (jfr Vik-Tuovinen 2006: 165–301).

En sak som förorsakar problem och som tolkningsstuderande kommenterar efter tolkningen är pauser som stör informationsöverföringen och kan förorsaka utelämnningar.

(31) G1: [...] jag hade alltför mycket öö, öö i det och jag lämnade att tänka på enskilda ord och uttryck [...]

Informant G1 konstaterar i exempel 31 om pauser (fyllda pauser). Enligt den här kommentaren kan konstateras att de här pauserna skulle informant ha velat lämna bort och att kunna tolka texten utan dem. Informanten kommenterade också att han lämnade att tänka på enskilda ord och uttryck som kan förstås så att han började fundera på enskilda ord, kom inte ihåg dem och det förorsakade pauser. En informant tyckte också att han tänkte för mycket enskilda ord.

Det finns orsaker till det varför en del av informanterna inte upplevde att de kunde bilda meningar så bra. Typiska orsaker var t.ex. att informanterna tittade för mycket på pappret eller kunde inte hänga med talaren. Ett typiskt drag som finns i informanternas tolkningar och som skulle velat ha förbättrat, är eftersläpning. För två informanter var det svårt att komma igång i början. Det är möjligt att om tolken inte redan i början kan hänga med talaren, kan hela tolkningen gå dåligt och flera meningar kan saknas och eventuellt kan åhörare inte få uppfattning om temat. Också en tredje informant hade eftersläpning men därför att han inte koncentrerade sig tillräckligt på att lyssna på talaren.

Informant G1 var kritisk mot sin tolkning från danska till finska. Han tyckte att allt var dåligt i tolkningen och han kunde tolka bara några ord, han lämnade för mycket bort. När man ser närmare transkriberingen kan konstateras att det finns mycket utelämnningar. Informanten har börjat en mening men kan inte tolka det helt utan fortsätter med följande mening.

Informant G3 skulle vilja förbättra sina kunskaper i danska innan han vill tolka från detta språk. Han har bara gått grundkurs i danska och har bedömt att han inte alls kan förstå danska om nordiskt samhälle utan förberedelser (se tabell 3). Fast han hade läst någonting om temat i förväg så tänker han kanske att i denna övning borde han ha sett artiklarna tidigare.

Informant Ä5 kommenterade att han skulle velat ha överfört mera information i tolkning att det finns mycket som lämnades bort. I detta sammanhang är det bra att komma ihåg att tolken ska tolka huvudinnehåll, inte ord för ord. Informantens kommentar kan förstås på det sättet att han upplevde att huvudpunkterna lämnades bort och därför skulle han ha velat tolka mera information.

Informant Ä4 kommenterade att han borde ha koncentrerat sig mera på tolkning och inte ha så långa eftersläpningar. Informant Ä7 kommenterade att han tittade för mycket pappret och skulle velat lyssna mera på talaren. Texten borde vara som stöd för tolkar eftersom det kan hända att talare tillägger någonting mellan texter. Informant Ä7 tyckte också att han borde ha haft organisationsnamn på ordlistan.

En informant (Ä7) skulle velat ha organisationsnamn på ordlistan. Han konstaterade att det var svårt att komma ihåg dessa namn. Enligt transkriberingar har Ä7 lämnat dessa namn bort flera gånger. En gång har han tolkat namn men på källspråket. Informant (Ä7) tyckte också att temat var bekant men ändå utmanande att tolka. Det kan bero på det att inom temat matavfall finns termer som informant inte hade hört tidigare. Samma informant konstaterade att det var svårare att förbereda sig utan texter och därför han kanske tittade för mycket pappret eftersom han inte tillräckligt hann bekanta med dem.

Allmänt kan konstateras att det som förenar informanternas kommentarer är att tolkning mellan danska–finska upplevdes som svårare, alla informanter som hade kommenterat att det var svårt att tolka från danska, hade bara gått grundkurs i danska vilket kan vara orsaken till problemen. En annan sak som förenar kommentarer är det att informanterna inte ville fastna på enskilda ord. Detta kan förklara flera ersättningar och fel i informanternas tolkningar.

Om man ska diskutera skillnader med tanke på informanternas kommentarer, upplevde en informant att hans tolkning från danska till finska var för dålig. Skillnader i kommentarer mellan olika språkpar finns inte så mycket, informanterna var ganska eniga om deras tolkning mellan båda språkparen. Informanterna hade också olika slags kommentarer hur tolkningen upplevdes allmänt, t.ex. några tyckte att de kunde tolka

huvudinnehållet, andra kunde komma ihåg några viktiga ord inom tolkning. En informant upplevde tolkning svår eftersom han inte fick texten i förväg. Han även ansåg att det även skulle ha varit bättre att inte alls ha texten. Det att det finns olika slags kommentarer visar att varje informant upplever tolkningssituationen på olika sätt.

5 SAMMANFATTANDE DISKUSSION

I min avhandling pro gradu har jag diskuterat den trefasiga tolkningsprocessen med utgångspunkt i informanternas kommentarer på ett frågeformulär och deras tolkningar mellan språkparen svenska/danska–finska. Informanterna har varit tolkningsstuderande på grundstudie- och ämnesstudienivåer vid Vasa universitet då materialet har samlats. Tolkningarna har bandats och jag har transkriberat dem.

Syftet har varit att undersöka hur sju studerande har upplevt tre faser i tolkningsprocessen, hur studerande har förberett sig, vad som har varit lätt och vad som har varit utmanande. Artiklar som tolkades gäller båda matavfall i Norden och är avsedda för dem som är intresserade av ärenden som gäller vardagslivet i Norden och vill samarbeta med andra nordiska länder.

I analysen av tolkningarna gör jag en felanalys där jag sätter utelämnningar, tillägg, ersättningar och fel samt korrigeringar i fokus. Felanalysen avgränsas till två kategorier, organisationsnamn (12 st.) och centrala termer (27 st.) inom artiklarnas tematik (matavfall och/eller livsmedelsvinn).

Mina analyser av informanternas kommentarer visar att studerandena upplevde förberedelser, dvs. den första fasen i tolkningsprocessen, som viktiga. Det faktum att informanterna inte fick se artiklarna före övningen kan ha påverkat att informanterna har insett att de på något sätt måste förbereda sig. Informanterna gjorde ordlistor och läste likadana texter som tolkades. Det som informanterna skulle vela ha gjort annorlunda, var att lyssna mera på danska som upplevdes svårare att tolka från. En del av informanterna skulle velat ha mera ord på sina ordlistor. Studerandena från ämnesstudiegruppen upplevde lite mera stress att lyckas med tolkningen speciellt när tolkningsprestationerna användes som material i en undersökning.

Den andra fasen i tolkningsprocessen är genomförandet av tolkning och inom denna fas har jag frågat informanterna vilka utmaningar de möter när de tolkar mellan svenska–finska respektive danska–finska. För det första upplevde informanterna snabba

talare som utmanande och krävande i båda språkparen. När ämnesstudiegruppen tolkade från svenska, hade man bråttom att hinna utföra övningen och talaren var därför tvungen att läsa texten snabbare än hon skulle göra vanligtvis. En del av informanterna upplevde att det var svårare att tolka från danska och det kan ha orsakats delvis av att talarens tempo var för snabb. En annan orsak kan vara att informanterna inte har så mycket kurser i danska språket att tolkning från detta språk skulle ske smidigt.

Utmanande i fråga om båda språkparen var att informanterna började fundera på enskilda ord och det ledde till eftersläpning. Informanterna kommenterade att man borde ha haft mera ord på ordlistan. Ord på danska var också svårare vilket ledde till utelämnningar. Om tolken inte kan hänga med talaren, kan det leda till utelämnningar och viktig information kan saknas. Ju mera tolken börjar fundera på enstaka ord desto mera har tolken utelämnningar. Problem att förstå danska kan också ha orsakat utelämnningar eftersom informanterna inte visste ord på danska lika mycket som på svenska. Detta visar att fast danska och svenska är båda nordiska språk och liknar varandra, betyder det inte automatiskt att tolken skulle kunna förstå båda språken lika bra.

Eftersom informanterna inte hade mycket tid att bekanta sig med texter, tittade de för mycket pappret och koncentrerade sig inte på att lyssna på talaren. Det att man läser texten för mycket i stället för att lyssna på talet, leder till att tolken inte hinner tolka allt. Detta kan också orsaka utelämnningar i tolkningen.

Felanalysen visar att det finns mest utelämnningar samt ersättningar och fel bland organisationsnamnen och termerna. Dessa kategorier av fel kan ha orsakats av de aspekter som upplevdes som utmanande i tolkningen. De mest typiska utelämnningarna i materialet är tysta pauser även om informanterna också hade utelämnningar utan pauser. Om tolken inte har pauser men har utelämnningar, är det kanske bättre eftersom åhörare inte nödvändigtvis märker att det saknas någonting i tolkningen.

Tillägg och korrigeringar var så få att det inte kan göras några långtgående slutsatser. Eftersom det finns flera utelämnningar och ersättningar i informanternas tolkningar, finns det kanske därför så få tillägg. Orsaken till få korrigeringar kan bero på det att talarna

talade så snabbt och informanterna ville hänga med talaren och hade därför inte tid att börja korrigera.

Antalet rätta tolkningar i svenska organisationsnamn och termer är nästan lika stort som utelämnningar (se tabell 3). Orsaken till det kan vara att temat var bekant och informanterna studerar svenska antingen som huvudämne eller som biämne då materialet samlades. Informanterna kommenterar också att de kunde tolka huvudinnehållet och komma ihåg även svåra termer. Antalet rätta tolkningar i danska organisationsnamn och termer är ganska högt fast tolkning från danska upplevdes svårare (se tabell 4). Orsaken till rätta tolkningar kan vara att båda artiklarna gällde samma tema och informanterna hade redan tolkat från svenska till finska och kunde därför t.ex. förutspå danska namn och termer och på det här sättet tolka rätt.

I fråga om namn och termer finns det skillnader mellan svenska och danska artiklar. Den största skillnaden finns i antalet utelämnningar samt ersättningar och fel (se bilaga 3 och 4). Antalet i dessa kategorier är större på danska än på svenska eftersom tolkning från danska till finska upplevdes svårare.

I artiklarna nämndes *Nordiska Råd* och *Nordiska Ministerrådet* flera gånger och dessa namn blandades ganska ofta. Det är inte fråga om samma organisationer och därför kan dessa ersättningar kategoriseras som fel även om de inte helt ändrar innehållet. En del av informanterna hade också tolkat namn genom direkta lån (dvs. på samma språk som i originaltexten). Detta kan enligt informanternas egna kommentarer ha orsakats av att man inte hade tillräckligt namn och termer på ordlistan.

Termer blandade informanterna mera än namn (se bilagor 3 och 4). För det första fanns det mera termer än organisationsnamn i artiklarna. För det andra var det lätt att blanda dessa termer eftersom de liknar varandra. Det kan ha varit svårt att veta exakt om det finns skillnader t.ex. mellan *matavfall* (*ruokajäte*) och *livsmedelsvinnet* (*ruokahävikki*). En del av informanterna kan ha använt *ruokahävikki* varje gång när termerna *matavfall* och *livsmedelsvinnet* har nämnts. För det tredje fanns det i samband med alla namn utom svenska *Naturvårdsverket* ordet *Nordisk* och därför kan dessa organisationsnamn

ha låtit bekanta för informanterna. På tolkningskurserna har nämligen tolkats texter där temat ofta har haft någonting att göra med Norden och nordiska länder. I allmänhet gjorde informanterna inte så stora fel i tolkning av namn och centrala termer att hela innehållet skulle ha ändrats.

I fråga om den tredje fasen i tolkningsprocessen ville jag reda ut hur informanterna upplevde hela tolkningsprocessen i allmänhet. Informanterna kommenterade att de kunde tolka huvudinnehållet mellan svenska–finska. De kunde också komma ihåg svåra ord och termer fast de funderade på dem en liten stund. Pauser i tolkning upplevdes störande eftersom man då inte kunde tolka hela meningar. I allmänhet var det lättare att tolka från svenska till finska än från danska till finska.

Tolkning från danska till finska var alltså svårare och informanterna var ganska kritiska mot sin egen tolkning i detta språkpar. Fyra informanter av sju upplevde att det var ingenting bra i tolkningen från danska. Informanterna försökte då tolka innehållet så bra och så enkelt som möjligt. Man ville inte fastna i enskilda ord utan ville komma vidare i tolkningen. Informanterna skulle ha velat kunna mera danska för att tolkning från danska skulle ha lyckats. I båda språkparen upplevdes tolkningen som svår eftersom man inte kunde bekanta sig med artiklarna tillräckligt tidigt. Detta påverkade även de två första faserna, dvs. informanternas sätt att förbereda och den egentliga tolkningssituationen.

Gemensamt för informanterna i grundstudiegruppen är att de upplevde att de i samband med tolkningen mellan svenska–finska inte borde ha fastnat på enskilda ord utan borde ha fortsatt med att tolka för att kunna förmedla artiklarnas innehåll. Gemensamt för informanter i ämnesstudiegruppen gäller förberedelser. Informanterna i denna grupp hade mera stress för att lyckas i övningen och förberedde sig mera.

Två informanter av sju har svenska som modersmål och de tolkade alltså inte till sitt modersmål. Gemensamt för dessa informanter är att de kunde tala finska utan större problem, de hade t.ex. inte problem med att böja finska ord och tolkning i sin helhet är

förståelig fast de har några fel och pauser. Båda informanterna hade bedömt att de kan tala finska utmärkt om dagsaktuella teman.

Det finns flera möjligheter till vidare forskning inom tolkning. Det är möjligt att t.ex. göra en likadan undersökning som denna där man undersöker olika faser i tolkningsprocessen men informanterna är professionella tolkar. Ett annat tema som kunde undersökas är hur det påverkar tolkningen om informanterna kunde se texten eller texterna på förhand. I min studie hade informanterna inte möjlighet till det. Det skulle vara intressant att se vilka skillnader det eventuellt finns jämfört med resultaten i min avhandling pro gradu.

Det som upplevdes som lätt eller svårt i tolkningssituationen i min undersökning kan lärare i tolkning ta hänsyn till i tolkningsundervisningen. Speciellt kunde man öva situationer där man får textmaterial först i tolkningssituationen. Eftersom tolkning från danska upplevdes som svårt kunde det finnas flera tolkningsövningar från danska till finska under hela studietiden i framtiden. På detta sätt kan man nå målsättningen att studerandena efter studier i tolkning som långt biämne kan tolka från nordiska språk till finska.

LITTERATURFÖRTECKNING

- Aalto-yliopisto (2013). *Käsitteiden määrittely ja käyttö* [online]. [Citerat 24.5.2013]. Tillgänglig: <http://viestinnantietoaines.aalto.fi/Tieteellinen/kasitteet.htm>
- AIIC (2013a). *Interpreting is not translating* [online]. [Citerat 23.2.2013]. Tillgänglig: <http://aiic.net/node/4/interpreting-is-not-translating/lang/1>
- AIIC (2013b). *How interpreters work. Consecutive interpreting* [online]. [Citerat 23.2.2013]. Tillgänglig: <http://aiic.net/node/7/how-interpreters-work/lang/1>
- AIIC (2013c). *Practical guide for professional conference interpreters. Glossary preparation* [online]. [Citerat 25.2.2013]. Tillgänglig: <http://aiic.net/page/628#2>
- AIIC (2013d). *Practical guide for professional conference interpreters. When you are not interpreting* [online]. [Citerat 3.3.2013]. Tillgänglig: <http://aiic.net/page/628#34>
- AIIC (2013e). *Practical guide for professional conference interpreters. Getting there and setting up* [online]. [Citerat 8.3.2013]. Tillgänglig: <http://aiic.net/page/628#31>
- AIIC (2013f). *Practical guide for professional conference interpreters. After the assignment* [online]. [Citerat 9.3.2013]. Tillgänglig: <http://aiic.net/page/628#311>
- Anderson, R. Bruce W. (1978). Interpreter Roles and Interpretation Situations: Cross-Cutting Typologies. In: David Gerver & H. Wallace Sinaiko (Ed.). *Language Interpretation and Communication*. Nato conference series III, vol. 6. New York and London: Plenum Press. 217–230.
- Baaring, Inge (1992). *Tolkning. Hvor og hvordan*. 1:a udgave. Fredriksberg: Samfundslitteratur.
- Backman, Jarl (2008). *Rapporter och uppsatser*. 2:a upplagan. Denmark: Studentlitteratur.
- Barik, Henri C. (1994). A description of various types of omissions, additions and errors of translation encountered in simultaneous interpretation. In: Sylvie Lambert & Barbara Moser-Mercer (Ed.). *Bridging the gap: Empirical research in simultaneous interpretation*, vol. 3. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company. 121–137.
- European Commission (2012). *What is whispering. Whispered Simultaneous Interpreting* [online]. [Citerat 23.2.2013]. Tillgänglig: http://ec.europa.eu/dgs/scic/what-is-conference-interpreting/whispering/index_en.htm

- European Commission (2013). *What is conference interpreting?* [online]. [Citerat 23.2. 2013]. Tillgänglig: <http://ec.europa.eu/dgs/scic/what-is-conference-interpreting/>
- FÖTF (2012). *Tulkkausta eri menetelmillä. Konsekutiivitulkkaus* [online]. [Citerat 8.12. 2012]. Tillgänglig: http://sktl.fi/kaantaminen_ja_tulkkaus/tulkkaus/tulkkausta-eri-menetelmilla/
- FÖTF (2013). *Tulkkausta eri menetelmillä. Simultaanitulkkaus* [online]. [Citerat 29.3. 2013]. Tillgänglig: http://www.sktl.fi/kaantaminen_ja_tulkkaus/tulkkausta-eri-menetelmilla/
- Gile, Daniel (1995). *Basic Concepts and Models for Interpreter and Translator Training*. Benjamins Translation Library vol. 8. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
- Gile, Daniel (1997). Conference interpreting as a cognitive management problem. In: Franz Pöchhacker & Miriam Shlesinger (Ed.). *The Interpreting Studies Reader* (2002). First published. London and New York: Routledge Taylor & Francis Group. 162–176.
- Gile, Daniel (2009). *Basic Concepts and Models for Interpreter and Translator Training*. Benjamins Translation Library vol. 8. Revised edition. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
- Hietanen, Kaarina (2004). Tulkkausviestintä ammattina. Teoksessa: Riitta Oittinen & Pirjo Mäkinen (toim.). *Alussa oli käänös*. 4. painos. Tampere: Tampereen yliopistopaino Oy. 277–293.
- Hirsjärvi, Sirkka, Pirkko Remes & Paula Sajavaara (2009). *Tutki ja kirjoita*. 15., uudistettu painos. Hämeenlinna: Tammi.
- Jones, Roderick (2002). *Conference Interpreting Explained*. 2nd ed. Manchester: St. Jerome Publishing.
- Keiser, Walter (1978). Selection and Training of Conference Interpreters. In: David Gerver & H. Wallace Sinaiko (Ed.). *Language Interpretation and Communication*. Nato conference series III, vol. 6. New York and London: Plenum Press. 11–24.
- Kurz, Ingrid (1993). Conference Interpretation: Expectations of different user groups. In: Franz Pöchhacker & Miriam Shlesinger (Ed.). *The Interpreting Studies Reader* (2002). First published. London and New York: Routledge Taylor & Francis Group. 312–324.

- Namy, Claude (1978). Reflections on the Training of Simultaneous Interpreters: A metalinguistic approach. In: David Gerver & H. Wallace Sinaiko (Ed.). *Language Interpretation and Communication*, Nato conference series III, vol. 6. New York and London: Plenum Press. 25–33.
- Nordman, Marianne (1994). *Minilekter – Om de små textgenrernas språk*. Vaasan yliopiston julkaisuja. Tutkimuksia No 178. Språkvetenskap 23. Vaasa: Vaasan yliopisto.
- Norrby, Catrin (2009). *Samtalsanalys. Så gör vi när vi pratar med varandra*. 2:a upplagan. Lund: Studentlitteratur.
- Nuopponen, Anita & Nina Pilke (2010). *Ordning och reda – Terminologilära i teori och praktik*. 1: a upplagan. Finland: Norstedts.
- Nyblom, Heidi (2002). Simultantolkning av siffror och egennamn. Opublicerat avhandling pro gradu i modersmålet i svenska. Vasa universitet.
- Pöchhacker, Franz (2004). *Introducing Interpreting Studies*. First published. London and New York: Routledge Taylor & Francis Group.
- Saresvuo, Johanna & Sirkka-Liisa Ojanen (1988). *Tulkin käsikirja*. Helsinki: Oy Gaudeamus Ab.
- Seleskovitch, Danica (2002). Language and memory: A study of note-taking in consecutive interpreting. In: Franz Pöchhacker & Miriam Shlesinger (Ed.) *The Interpreting Studies Reader* (2002). First published. London and New York: Routledge Taylor & Francis Group. 120–129.
- Setton, Robin (1999). *Simultaneous Interpretation. A cognitive-pragmatic analysis*. Benjamins Translation Library vol. 28. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
- Språkförsvaret (2007a). *Gemensam europeisk referensram för språk: lärande, undervisning och bedömning. Vilka kriterier måste referensramen uppfylla?* [online]. [Citerat 30.4.2013]. Tillgänglig: <http://www.språkförsvaret.se/sf/fileadmin/PDF/Referensram.pdf>
- Språkförsvaret (2007b). *Gemensam europeisk referensram för språk: lärande, undervisning och bedömning. Kriterier för referensramens deskriptorer* [online]. [Citerat 30.4.2013]. Tillgänglig: <http://www.språkförsvaret.se/sf/fileadmin/PDF/Referensram.pdf>
- Tolkkunskap*. Tolk- och översättarinstitutet vid Stockholms universitet och Fritzes (2008). 3:e upplagan. Solna: Elanders Sverige AB.

- Vaasan yliopisto (2011). *Opinto-opas – Studiehandbok 2011–2012*. I: Eija Heinonen-Özdemir & Hanna Korpela (toim.). Vaasa: Vaasan yliopisto.
- Vaasan yliopisto (2012a). *Tulkkauksen opinnot / Tolkning 2012–2013* [online]. [Citerat 22.2.2013]. Tillgänglig: http://www.uva.fi/fi/for/student/studies/study/minor/philosophy/15_tulkkaus.pdf
- Vaasan yliopisto (2012b). *Tulkkauksen opinnot / Tolkning 2012–2013* [online]. [Citerat 30.5.2013]. Tillgänglig: http://www.uva.fi/fi/for/student/materials/handbooks/languages_and_communication/handbook2012/15_tulkkaus.pdf
- Vaasan yliopisto (2012c). *Pohjoismaiset opinnot/Nordiska studier/Nordiske studier 2012–2013* [online]. [Citerat 22.2.2013]. Tillgänglig: http://www.uva.fi/fi/for/student/studies/study/minor/philosophy/08_pohjoismaiset.pdf
- Vik-Tuovinen, Gun-Viol (2006). *Tolkning på olika nivåer av professionalitet*. Acta Wasaensia Nr 153. Språkvetenskap 29. Vasa: Universitas Wasaensis.
- Vuorikoski, Anna-Riitta (2004). Tulkkauksen tutkimus. Teoksessa: Riitta Oittinen & Pirjo Mäkinen (toim.). *Alussa oli käänös*. 4. painos. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy. 317–333.

Bilaga 1. Artikeln på svenska

Ny rapport: Minskat livsmedelssvinn sparar miljö och pengar

Om *matavfallet* minskade med 20 procent skulle samhället spara miljontals, kanske miljarder kronor. I Norden finns stor potential att minska *livsmedelssvinn* från butiker och grossister visar en ny studie.

Nordiska ministerrådet och *svenska Naturvårdsverket* har räknat på hur mycket pengar som skulle sparas om den totala mängden *matavfall* i Norden minskade med 20 procent. Största vinsten ligger i att vi slipper miljökostnader för mat som inte längre slängs, till exempel kostnader för *övergödning* och *utsläpp av växthusgaser*.

Totalt kan exempelvis Sverige tjäna mer än 12 miljarder kronor genom minskade miljökostnader och företags- och privatekonomiska besparingar. Den företagsekonomiska vinsten för butiker och grossister skulle vara runt 120 miljoner kronor per år.

– *Matsvinn* måste minska. I Sverige arbetar vi nu med nya mål för minskat svinn och att få till stånd en ökad andel rötning av det svinn som finns. Jag välkomnar också initiativ på nordisk nivå för att minska *matsvinn*, är reaktionen från Sveriges miljöminister Andreas Carlgren.

I Norge vill branschen försöka minska *livsmedelssvinn* med 25 procent till 2015. I Danmark har miljöministern uppmanat till åtgärder för att minska mängden mat som slängs i onödan.

Omkring 240 000 ton *livsmedel* från butiker i Norden blir *matavfall* varje år, visar en färsk nordisk studie som finansierats av *Nordiska Ministerrådet*. De vanligaste varugrupperna är färsk frukt, grönsaker och bröd. Andra varugrupper som slängs mycket är kött, fisk, färdig mat och mejeriprodukter.

Enligt handlarna är en av anledningarna kundernas beteende. Konsumenterna vill ha färsk frukt och grönt, fyllda hyllor med färskt bröd och många märken att välja mellan ihop med långa öppettider. För att locka kunder behöver därför butikerna räkna med ett visst överinköp för att tillgodose kundkraven. Intervjuer med butiker visar till exempel att inköpen av bröd ligger sju procent över förväntad försäljning.

En annan orsak till svinn är svårigheten att beställa rätt mängder. Vad kunderna handlar beror till exempel mycket på vilket väder det är, något som kan vara svårt att förutse och som inte alltid tas med i beräkningen när beställning av varor görs.

Inom branschen förekommer initiativ för att minska *livsmedelssvinn*. Det finns olika sätt. Priset på produkter sänks några dagar innan de går ut. Mat som är nära att gå ut ges till välgörenhetsorganisationer. Utbildning av personal om hur maten ska förvaras och hanteras kan minimera svinn.

De nordiska länderna samarbetar och i höst planeras ett gemensamt seminarium där myndigheterna vill bjuda in branschen i Norden till dialog.

Bilaga 2. Artikeln på danska

Madspild skal bekæmpes med viden

Nordisk Råd vil bekæmpe *madspild*, som globalt set medfører samme *udslip af klimagasser* som verdens samlede transportsektor. *Rådet* besluttede derfor på sit møde 3. november at igangsætte, hvad der kan blive optakten til et større nordisk fremstød om *madaffald*. Det er i tråd med de nordiske statsministres ønske om at opprioritere samarbejdet om *affaldshåndtering* i Norden.

Samlet set smider man i Norden spiselig mad ud hvert år for op imod 30 milliarder danske kroner. *Nordisk Råd* vil nu til bunds i problemet for at fremme ny lovgivning og handling på området.

Der smides årligt mad for milliarder ud fra de nordiske husholdninger og madvarebutikker. Det belaster klima og økonomi på tværs af grænserne og de nordiske statsministre udpegede på deres møde 1. november *affaldshåndtering* som et af otte prioriterede samarbejdsområder landene imellem.

De nordiske lande diskuterede i forbindelse med *Nordisk Råds årlige topmøde*, at lancere en større madspildskampagne, men sagen er foreløbig sat på hold. Det store *madsvineri* er ikke bare en belastning for økonomien. Det koster også dyrt på *klimaregnskabet*.

Parlamentarikerne i *Nordisk Råd* ønsker dog en grundig analyse af problemet med *madspild* og beder nu *Nordisk Ministerråd* komme med anbefalinger til, hvordan *madaffald* kan reduceres og *madrester* udnyttes bedre.

Undersøgelser viser, at *madspildet* i eksempelvis Danmark og Sverige svarer til henholdsvis ni og tolv milliarder kroner årligt. Samlet set smider man i Norden spiselig mad ud hvert år for op imod 30 milliarder danske kroner. Det store *madsvineri* er ikke bare en belastning for økonomien. Det koster også dyrt på *klimaregnskabet*.

- Spild af mad er ikke bare spild af penge. Globalt set stammer 30 % af alle *klimaudslip* fra jord- og skovbruget. Så vores produktion af mad belaster i høj grad miljøet og faktisk svarer udslippene fra den mad, vi smider ud, til udslippet fra hele verdens transportsektor, understregede Arni Thor Sigurdsson fra *Nordisk Råds Miljøudvalg* på det nordiske topmøde i København 3. november.

- Nordiske tiltag kan supplere nationale indsatser, så det er vigtigt, at vi samarbejder om dette både for at spare penge og stabilisere fødevarerpriserne i Norden, uddybede han.

Nordisk Råd vil nu anmode *Nordisk Ministerråd* om at udarbejde en dybtgående analyse af årsager til og konsekvenser af det store *madspild* og integrere arbejdet med *madaffald* på tværs af en række sektorer indenfor det nordiske samarbejde, herunder miljø, energi og erhvervs politik, samt jordbrugssektoren. Der er tale om en langsigtet indsats for at løse en kompleks udfordring.

Det skal føre til et antal nye anbefalinger, som så kan styre og styrke den videre indsats og danne basis for en række kampagner og lovgivningsmæssige tiltag i de nordiske lande.

Bilaga 3. Antalet fel, korrigeringar och rätta tolkningar: svenska organisationsnamn och termer

	Utelämnningar	Tillägg	Ersättningar och fel	Fel och korrigeringar	Rätt tolkat	Totalt (informerter)
NAMN						
Nordiska ministerrådet	1		2	1	2	6
svenska Naturvårdsverket	4		1		1	6
Nordiska Ministerrådet	3		1		2	6
TERMER						
matavfallet			2		4	6
livsmedelsvinnet		1			5	6
matavfall		1			5	6
övergödning	5		1			6
utsläpp av växthusgaser	6					6
Matsvinnet	2				4	6
matsvinnet	4				2	6
livsmedelsvinnet	2		3		1	6
livsmedel	3		2		1	6
matavfall	4		2			6
livsmedelsvinnet	2		3		1	6
TOTALT (namn + termer)	36 (8+28)	2 (0+2)	17 (4+13)	1 (1+0)	28 (5+23)	

Bilaga 4. Antalet fel, korrigeringar och rätta tolkningar: danska organisationsnamn och termer

	Utelämningsar	Tillägg	Ersättningar och fel	Fel och korrigeringar	Rätt tolkat	Totalt (informanter)
NAMN						
Nordisk Råd			3		4	7
Rådet	1	1	1		4	7
Nordisk Råd	7					7
Nordisk Råds årlige topmøde	4		2		1	7
Nordisk Råd	5				2	7
Nordisk Ministerråd	6		1			7
Nordisk Råds Miljøudvalg	7					7
Nordisk Råd	2		2		3	7
Nordisk Ministerråd	6				1	7
TERMER						
madspild	2		1		4	7
udslip af klimagasser	7					7
madaffald	5				2	7
affaldshåndtering	6		1			7
affaldshåndtering	4		3			7
madsvineri	1		2		4	7
klimaregnskabet	1		6			7
madspild	5		2			7
madaffald	3		2		2	7
madrester	7					7
madspildet	3		2		2	7
madsvineri	2		2		3	7
klimaregnskabet	2		5			7
klimaudslip	4		3			7
madspild	6				1	7
madaffald	3		2		2	7
TOTALT (namn + termer)	98 (38+61)	1 (1+0)	40 (9+31)		35 (15+20)	

